

**UURAISTEN
HYVINVOINTI/LASTENSUOJELUSUUNNITELMA
2009-**

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
1.1 Lastensuojelusuunnitelman lähtökohdat	4
1.2. Lastensuojelusuunnitelman laadinta	5
2 Työryhmän toimenpide-ehdotukset vuosille 2010-2012	4
3 Tilastotietoja lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja kasvuoloista	6
3.1 Lapsiperheet ja lasten ikärakenne	9
3.1.1 Lasten ikärakenne ja lapsiväestön ikäryhmittäiset ennusteet.....	9
3.2 Työllisyys.....	10
3.2.1 Työttömyys	10
3.3 Toimeentulotuki.....	11
3.3.1 Lapsiperheet	11
3.3.2 Nuoret aikuiset	11
3.4 Koulutus	12
3.5 Asuminen	12
4 Lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä toimia ja palveluita.....	13
4.1 Neuvolatoiminta.....	13
4.1.1 Lasten puhe-, toiminta- ja fysioterapia	14
4.1.2 Lasten ja nuorten psykiatriset palvelut.....	14
4.2 Varhaiskasvatus	15
4.2.1 Kunnallinen varhaiskasvatus.....	15
4.2.2 Esiopetus osana varhaiskasvatusta.....	16
4.2.3 Erityinen tuki päivähoidon varhaiskasvatuksessa.....	16
4.3 Koulu tukemassa lasten hyvinvointia	17
4.3.1 Opetusjärjestelyt.....	17
4.3.2 Erityisopetuspalvelut.....	17
4.3.3 Kouluterveydenhuolto.....	18
4.3.4 Oppilaanohjaus.....	19
4.3.5 Oppilashuoltoryhmä ja koulun sosiaalityö kuraattoritoimintana	19
4.3.6 Kerhotyö.....	20
4.3.7 Aamu- ja iltapäivätoiminta.....	20
4.4 Nuorisotyö.....	21
4.5 Uuraisten seurakunta.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
4.6 Uuraisten helluntaiseurakunta.....	24
4.7 Kolmas sektori	26
4.7.1 4H-yhdistys	26
4.7.2 Mannerheimin lastensuojeluliiton Uuraisten paikallisyhdistys	27
4.8 Ostettavat lasten ja nuorten hyvinvoinnin palvelut.....	28
4.8.1 Perheneuvola erityistason palveluna.....	28
4.8.2 Pelastakaa lapset ry	29
4.8.3 Keski-Suomen ensi- ja turvakoti.....	30
4.8.4 Seurakunnan perheneuvonta	30
5 Hyvinvointikysely Uuraisten kunnan lapsille, nuorille ja lapsiperheille	31

6 Maakunnallinen sosiaalipäivystys.....	33
7 Lastensuojelun kuvaus	34
7.1 Lastensuojelulain mukainen palvelujärjestelmä	34
7.1.1 Hyvinvoinnin edistäminen ja ongelmien ehkäiseminen	35
7.1.2 Ehkäisevä lastensuojelu	35
7.1.3 Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu	36
7.2 Lastensuojelun järjestäminen Uraisilla	39
7.2.1 Lastensuojelun perhetyö Uraisilla.....	39
7.2.2 Lastensuojelun avoimuuden ja sijoitusten lukumäärien kehitys.....	40
7.3 Yhteenveto palvelujärjestelmästä	41
8 Lastensuojelusuunnitelman toteuttaminen ja seuranta.....	42

1 Johdanto

1.1 Lastensuojelusuunnitelman lähtökohdat

Lastensuojelusuunnitelman laatiminen perustuu 1.1.2008 voimaan tulleen Lastensuojelulain (417/2007) 12 pykälään, jossa kunnat velvoitetaan laatimaan lastensuojelusuunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi. Tämä voidaan tehdä joko yksin tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Lastensuojelusuunnitelman avulla kunnan luottamushenkilöt saavat tähänastista kokonaisvaltaisemman käsityksen lasten, nuorten ja lapsiperheiden kasvuoloista sekä resursseista, joita tarvitaan heidän hyvinvointinsa turvaamiseksi.

Lastensuojelusuunnitelman tulee sisältää tietoja lasten ja nuorten kasvuoloista sekä lapsiperheiden elinoloista. Suunnitelmassa tulee huomioida lasten, nuorten ja perheiden tarpeet. Suunnitelmassa kuvataan myös kuntalaisten käytettävissä oleva palvelujärjestelmä sekä lastensuojelun resurssit, niiden vahvuudet ja kehittämistarpeet. Lastensuojelusuunnitelman tarkoituksena on antaa kuntien luottamushenkilöille sellaista tietoa, jonka avulla he voivat arvioida voimavarojen tarkoituksenmukaista suuntaamista ja mahdollisia lisäresursointitarpeita. Lastensuojelusuunnitelma hyväksytään kuntien valtuustoissa vähintään kerran valtuustokaudessa, ja tämän lisäksi se on otettava huomioon kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Vanhemmilla on ensisijainen oikeus ja velvollisuus huolehtia lapsen ja nuoren hyvinvoinnista. Palvelujärjestelmä tukee vanhempia heidän kasvatustehtävässään tarjoamalla kattavat peruspalvelut ja erilaisia tukitoimia.

Uraisten lastensuojelusuunnitelman periaatteet ovat:

- Päävastuu lasten kasvatuksesta ja huolenpidosta on vanhemmilla.
- Lastensuojelun painopiste siirtyy ennalta ehkäisevään lastensuojeluun kaikkien toimijoiden yhteisvastuullisuudella.
- Varhainen tuki
- Kasvuyhteisöjen rooli lapsen ja perheen tukemisessa vahvistuu.
- Lapsen fyysisen ympäristön toimivuus, turvallisuus ja viihtyisyys paranevat.
- Päivähoito ja koulunkäynti tapahtuvat psyykkisesti ja fyysisesti turvallisessa ympäristössä mahdollistaen lapsen ikäkauden ja edellytysten mukaisen oppimisen.
- Tasataan mahdollisuuksia osallistua iloa ja onnistumisen kokemuksia tarjoaviin harrastuksiin ja vapaa-ajantoimintaan.
- Lasten ja nuorten osallisuus kasvaa.
- Päätöksenteossa otetaan huomioon terveyden edistäminen ja terveyserojen kaventaminen.
- Lasten sijoitustarve kodin ulkopuolelle vähenee.

Parasta ennalta ehkäisevää lastensuojelua on vaikuttaa lasten kasvuoloihin ja tukea perheitä laadukkailla peruspalveluilla. Hyvin toimivat lasten ja nuorten palvelut edistävät myös lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun mahdollisuutta onnistua tehtävässään. Ennalta ehkäisevää lastensuojelua kehitetään niin, että henkilökunnalla on taitoja ja rohkeutta tarttua havaitsemiinsa hyvinvoinnin vajeisiin viiveettä ja ohjata lapsi tai nuori oikea-aikaisesti tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin. Tämä

edellyttää joustavaa työskentelyä rajapinnoissa. Tuen tarve ilmenee kaikissa elämänvaiheissa, mikä edellyttää valppautta ja varhaista puuttumista kaikissa ikäryhmissä.

1.2. Lastensuojelusuunnitelman laadinta

Lastensuojelusuunnitelma on laadittu Uuraisten kunnan kaikkien hallintokuntien sekä seurakuntien, järjestöjen ja yhteisöjen välisenä yhteistyönä. Suunnitelman laatiminen korostaa ja tukee yhteistä vastuuta lasten suojelusta. Sitoutuminen yhteiseen työhön tarkoittaa mm. kasvu- ja elinympäristöjen suunnittelua hyvinvointia tukeviksi, laadukkaita peruspalveluja ja oikein mitoitettuja tukitoimia, kaikkien lapsia ja nuoria kohtaavien varhaista puuttumista havaittuihin ongelmiin sekä toimivia palveluprosesseja. Työskentely aloitettiin keväällä 2009 ja se saatettiin päätökseen tammikuussa 2010. Työryhmä kokoontui tuona ajanjaksona kahdeksan kertaa.

Yhteistyötahojen kuuleminen päätettiin järjestää työryhmän muodossa. Tarkoituksena oli saada mahdollisimman monipuolisesti palautetta ja lausuntoja eri osapuolilta. Työryhmään kutsuttiin kunnan lautakuntien, sosiaalitoimen, terveydenhuollon (terveyskeskukset ja erikoissairaanhoidon), päivähoidon, koulutoimen, nuoris- ja vapaa-aikatoimen sekä lasten ja nuorten vaikuttamiskanavien edustajia. Lisäksi kutsuttiin seurakuntien ja kolmannen sektorin edustajia.

Lastensuojelusuunnitelman työryhmän jäsenet:

- o perusturvajohtaja Jouko Nykänen
- o sosiaalityöntekijä Hanna-Leena Niemelä
- o perhetyöntekijä Aija Riihimäki
- o päivähoidon johtaja Tiina Aatsinki
- o sivistystoimenjohtaja Arja Siikström
- o koulukeskuksen rehtori Sami Pasanen
- o nuorisotyöntekijä Anna-Bodil Boe
- o neuvolan terveydenhoitaja Sari Tsusoff-Välivaara
- o sosiaalilautakunnan puheenjohtaja Sinikka Tyynelä
- o vapaa-aikalautakunnan edustaja Johanna Haaksluoto
- o Uuraisten seurakunnan nuorisotyön ohjaaja Merja Kinnunen
- o Uuraisten helluntaiseurakunnan nuorisotyön edustaja Eeva Äijäläinen
- o 4H-toiminnanjohtaja Anni Tuikkanen
- o MLL:n sihteeri Hanna-Mari Saarelainen

Lastensuojelusuunnitelman alussa kuvataan ne työryhmän toimenpide-ehdotukset, jotka ovat nousseet esille tärkeimpinä kehittämiskohteina. Toimenpide-ehdotusten jälkeen on kerätty tilastotietoja, jotka liittyvät lasten ja nuorten kasvuoloihin ja hyvinvointiin. Sen jälkeen on kuvattu Uuraisten lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointipalveluiden nykytilaa. Kyseisessä kappaleessa on pyritty kuvamaan kattavasti nykytilaa sekä sitä, miten tulevaisuuden haasteisiin pystytään vastaamaan. Luvussa 4 esitellään tulokset hyvinvointikyselystä, joka suunnattiin Uuraisten kunnan lapsille, nuorille ja lapsiperheille. Sen jälkeen avataan maakunnallista sosiaalipäivystystä, jossa korostuu virka-ajan ulkopuolinen puuttuminen akuutteihin sosiaalisiin hätätilanteisiin. Lopuksi kuvataan lastensuojelukäsitettä avaamalla lastensuojelulain mukaista palvelujärjestelmää ja lastensuojelun järjestämistä Uuraisilla, sekä kerrotaan lastensuojelusuunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteutuksesta ja seurannasta.

2 Työryhmän toimenpide-ehdotukset vuosille 2010–2012

Lastensuojelusuunnitelman työryhmä on nostanut esiin tärkeimpiä kehittämiskohteita, joiden perusteella se on laatinut seuraavat kehittämissuositukset:

VUONNA 2010

- **Eri tahojen välisen yhteistyön tehostaminen ja tiivistäminen**

Yhteistyön tehostaminen, tiivistäminen ja saaminen säännölliseksi yli sektorirajojen.

Nuorisotyö osaksi oppilashuoltotyöryhmää, mikä tiivistää osaltaan kouluikäisten lasten ja nuorten parissa tehtävää yhteistyötä. Sosiaali- ja perhetyöntekijöiden osallistumisesta nuorisotilatyöhön tulisi kehittää luontevaksi ja säännölliseksi yhteistyömuodoksi

- **Eka Vauva-ryhmän toiminnan jatkuminen**

Eka vauva-ryhmän toiminta on alkanut syksyn 2009 aikana yhteistyössä kunnan, seurakunnan ja eri järjestöjen kanssa. Tavoitteena on Eka vauva-ryhmän toiminnan jatkuminen, mikä puolestaan tukee vanhempia heidän uudessa elämäntilanteessaan.

- **Nuorten omaehtoisen toiminnan tukeminen ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen**

Kannustetaan ja tuetaan nuoria omaehtoiseen toimintaan, ja otetaan lasten ja nuorten vaikuttamiskanavat käyttöön kunnan kaikessa päätöksenteossa.

- **Avointen yleisötilaisuuksien järjestäminen kuntalaisille syksyllä 2010**

Vapaa-aikatoimi neuvottelee kansalaisopiston kanssa Uraisilla järjestettävästä luentosarjasta, jonka aiheet koskettavat kasvatusta, ja osaltaan tukevat lasten ja nuorten perheitä ja vanhempia.

- **Järjestöjen toiminnan tukeminen vuosi- ja kohdeavustuksilla**

Vapaa-aikatoimen tavoitteena on entistä enemmän tukea järjestöjä, jotka tuottavat lapsille ja nuorille ison osan vapaa-ajan toiminnoista. Tuki tarjotaan vuosi- ja kohdeavustusten sekä harrastuspaikkojen ja alueiden muodossa. Järjestöjen toimijoille tarjotaan koulutuksia, jotka tukevat toimintaa.

- **Kunnallisten päivähoitopaikkojen tarjonnan vastaaminen kysyntään vuonna 2010**

Päivähoito on lastensuojelun tärkeä yhteistyötaho ja avohuollon tukitoimenpide. Päivähoidolle tulee varata riittävästi resursseja ehkäisevän lastensuojelutyön tekemiseen ja erityistä tukea tarvitsevien lasten ja heidän perheidensä tukemiseen. Tarkoituksena on vuoden 2010 loppuun mennessä löytää tasapaino kysynnän ja tarjonnan välillä ja saada kuntaan myös yksityistä päivähoitotarjontaa.

- **Uusien perhepäivähoitajien etsiminen ja palkkaaminen vuonna 2010**

Vuonna 2010 – 2015 poisjäävien, kotona työskentelevien hoitajien tilalle etsitään ja palkataan uusia hoitajia: käynnistetään mentorointimalli syksyllä 2010. Uusien perhepäivähoitajien löydyttyä voitaisiin tarjota päivähoitopaikkoja niitä tarvitseville ja vastata paremmin kysyntään.

- **Kouluterveydenhuoltoon lisää resursseja: kouluterveydenhoitaja kokopäiväiseksi vuonna 2010.**

Kouluterveydenhuolto on neuvolatoiminnan tavoin ennaltaehkäisevää toimintaa. Riittävä resursointi ja käyntikertojen tiheys edistävät lasten ja nuorten hyvinvointia ja ehkäisevät ongelmien kehittymistä.

- **Kaksi luokanopettajan virkaa Hirvasen koululle vuonna 2010**

Toinen virka ylisuuren 3 – 4-yhdysluokan jakoon omiksi vuosiluokikseen, toinen virka muiden vuosiluokkien tehostetun tuen ryhmän perustamiseksi (opetusryhmien koon pienentämiseen on haettu valtionavustusta).

VUONNA 2011

- **Tilapäinen kotipalvelu lapsiperheille vuonna 2011**

Lapsiperheiden mahdollisuus saada tilapäistä kotipalvelua on tärkeää, sillä nykyisessä tilanteessa perheen täytyy olla varsinaisena lastensuojelun asiakkaana ennen kuin se pääsee perhetyön piiriin. Lapsiperheille suunnattu kotipalvelu toimisi perhetyön yhteydessä ennaltaehkäisevänä tukitoimena, joka mahdollistaisi perheiden tukemisen aiempaa varhaisemmassa vaiheessa. Kotipalvelua tarvitsevalle perheelle ei ole mielekää eikä kunnallekaan taloudellista tarjota lastensuojelun perhetyötä. Perheiden ja lasten hyvinvoinnin oikea-aikainen ja varhainen tuki peruspalveluna on kunnalle myös edullisempaa kuin turvautuminen korjaaviin erityispalveluihin sen jälkeen, kun ongelmat perheessä ovat jo päässeet kärjistymään. Kotiapu ehkäisee tehokkaasti lastensuojelutoimien tarvetta. Lapsiperheiden kotipalvelun lisääminen on tehokas tapa vahvistaa lasten hyvinvointia. Lapsen etu ei ole se, että vaikeudet perheessä kärjistyvät, kun tukea ei saada ajoissa.

- **Neuvolatyöhön lisää resursseja: puolikas terveydenhoitaja lisää neuvolaan, jolloin vuonna 2011 olisi yhteensä kaksi terveydenhoitajaa.**

Neuvolatoiminta ennaltaehkäisee ongelmia ja tunnistaa erityistä tukea tarvitsevia perheitä ja lapsia, jotka pyritään myös ohjaamaan tarvittaessa muiden palvelujen piiriin. Neuvolatyö liittyy siten oleellisesti myös lastensuojeluun, ja on tärkeää huolehtia neuvolatoiminnan riittävästä tasosta ja resursseista. On myös toivottavaa, että perheet saisivat riittävän nopeasti tarvitsemaansa apua. Kun neuvolapalvelut heikentyvät ja käynnit harvenevat, myös perheiden vaikeudet kasaantuvat ja avuntarve lisääntyy. Lisäresurssi neuvolatyöhön takaisi STM:n asetusten mukaiset tarkastukset kuntalaisille. Tarkastuksiin sisältyvät perhevalmennukset ensimmäistä lasta odottaville perheille sekä kotikäynnit ensimmäisen lapsen saaneille ja tarvittaessa muillekin.

- **Kunnallisten avointen palveluiden ja osapäiväpaikkojen tarjoaminen 2011**

Lapsiperheiden tilapäisen hoidon tarpeeseen on kiireesti vastattava. Vuonna 2010 ryhdytään suunnittelemaan avointa, kunnallista päivähoitoryhmää, jonka toiminta aloitetaan vuonna 2011. Vaihtoehtona on lapsiperheiden kodinhoitajan toimen perustaminen. Nämä huomioidaan viimeistään kunnan vuoden 2011 talousarvion suunnittelussa.

- **Koulukuraattorin viran perustaminen vuonna 2011**

Koulukuraattoritoiminnan ja koulun sosiaalityön vakiinnuttaminen, oikeanlainen resursointi sekä liittäminen tulevaisuudessa kiinteämmäksi osaksi avohuollon lastensuojelun sosiaalityötä.

- **Nuorisotyöntekijän toimen perustaminen vuonna 2011**

Lisätään henkilöstöresursseja nuorisotyöhön. KEJ-hanke päättyy maaliskuussa 2011. Nuorisotalolle tarvitaan vakituinen, ammatillinen henkilökunta. Lastensuojelun ja nuorisotyön välistä yhteistyötä on tärkeää kehittää ja lisätä. Tätä työtä tiivistetään, sillä nuoret hakeutuvat matalalla kynnyksellä nuorisotyön piiriin.

- **Erityislastentarhanopettajan palveluiden tarpeeseen vastaaminen 2011**

Erityislastentarhanopettajan työajan uudelleen arviointi ja järjestely, jolloin palvelulla voitaisiin vastata määrältään tarvetta.

VUONNA 2012

- **Psykologipalvelut vuodesta 2012**

Nykyisin psykologipalvelut joudutaan ostamaan Jyväskylän perheneuvolalta. Perheneuvolan käyttöä olisi mahdollista vähentää, jos psykologipalvelut voisi saada oman kunnan tuottamina tai keveämpinä ostopalveluina.

- **Erityisopetukseen ja erilaiseen opetuksen eriyttämiseen lisäresursseja ja joustavia toimintamuotoja vuonna 2012**

- **Hirvasen alueen palveluiden kehittäminen vuonna 2012**

Kunnan vapaa-ajan- ja nuorisotoimen tulee osaltaan vastata Hirvasen alueen lisääntyvään palvelujen tarpeeseen.

3 Tilastotietoja lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja kasvuoloista

3.1 Lapsiperheet ja lasten ikärakenne

Indikaattoripankki Sotkanetistä saatujen tietojen mukaan vuonna 2008 Uraisilla oli yhteensä 3321 asukasta. Perheitä oli yhteensä 896. Lapsiperheiden osuus kaikista perheistä oli 43,1 prosenttia. Vastaavasti koko maassa lapsiperheiden osuus oli kyseisenä vuonna 40,5 prosenttia ja Keski-Suomessa 39,6 prosenttia kaikista perheistä.

Vuonna 2007 koko maan lapsiperheistä oli yksinhuoltajaperheitä 20,0 prosenttia ja Keski-Suomen alueella 18,6 prosenttia (Sotkanet 2006). Uraisilla yksinhuoltajaperheitä oli 11,5 prosenttia lapsiperheistä.

3.1.1 Lasten ikärakenne ja lapsiväestön ikäryhmittäiset ennusteet

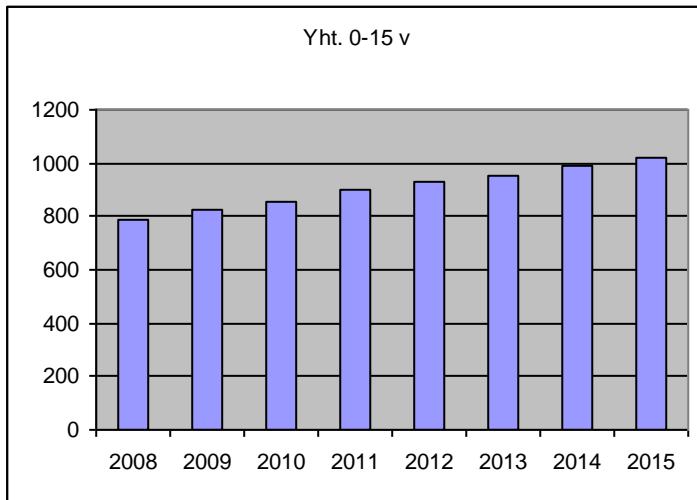
Uuraisten väkiluku 31.12.2008 oli 3321 henkeä. Kunnan lapsiväestön ikärakenne näkyy taulukossa 1.

0-2 –vuotiaat		3-6 –vuotiaat		7-12 –vuotiaat		13-15 –vuotiaat		16-17 –vuotiaat		18-21 -vuotiaat	
lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%
167	5,0	207	6,2	291	8,8	124	3,7	87	2,6	116	3,5

Taulukko 1. Lapsiväestön ikärakenne kunnassa (Sotkanet, Tilastokeskus)

Uurainen ja Muurame ovat kasvaneet vuosia vahvasti Jyväskylän kyljessä sen vetovoimaa hyödyntäen, ja asukasmäärän kehittyemisessä ne johtavat kirkkaasti Keski-Suomen muita kuntia. Uuraisten suosio on jatkunut jo pitkään, ja vuonna 2007 se oli Keski-Suomen muuttovoittoisin kunta toinen koko maan tilastossa. Vuoden 2008 lopussa Keski-Suomen kunnista kahdeksassatoista tilanne oli pakkasen puolella ja yhdeksässä lukema oli plussalla. Väestökisterikeskuksen tilastojen mukaan Muuramen asukasluku kohosi 1,99 prosentilla vuonna 2008 ja Uuraisten puolestaan 1,59 prosentilla.

Uuraisille sekä muutetaan että synnyttään. Kunnan ikärakenne on nuorekas. Uuraisten vahvuus on siinä, että se pystyy tarjoamaan väljemmän asumisen vaihtoehtoja ja luonnonläheistä maaseutuasumista isojen keskusten lähellä. Uuraisilla alle kouluikäisten sekä kaikkien alle 15-vuotiaiden osuuden väestöstä ennustetaan kasvavan vuoteen 2015. Väestöennuste on nähtävissä taulukossa 2.

Taulukko 2. Väestöennuste 0-15 -vuotiaista uuraislaisista

3.2 Työllisyys

Indikaattoripankki Sotkanetin tietojen mukaan vuonna 2007 Uuraisten väestöstä työllisiä oli 39,1 prosenttia. Vuonna 2006 työllisiä oli 39,5 prosenttia.

Uuraisilla suurimmat työllistäjät ovat olleet julkiset ja muut palvelut (28,4%), teollisuus (19,5%) sekä kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta (12,3%) vuonna 2006. Maa- ja metsätaloudesta elantonsa saavia on 11,2 prosenttia kaikista työllisistä. (Sotkanet)

3.2.1 Työttömyys

Vuonna 2008 Keski-Suomen alueella työvoimasta oli työttömänä 10,9 prosenttia ja koko maassa 8,0 prosenttia. Uuraisilla luku oli 10,3 prosenttia. Työttömyysluvut ovat laskeneet 2006 - 2008 välisenä aikana. Vuonna 2006 pitkäaikaistyöttömien osuus työttömästä väestöstä oli Uuraisilla 23,4 prosenttia. Vastaavasti vuonna 2006 koko maassa pitkäaikaistyöttömiä oli 26,0 prosenttia ja Keski-Suomen alueella 27,7 prosenttia kaikista työttömistä. (Sotkanet, Paras-indikaattorit)

Nuorisotyöttömyyttä koskevien tilastojen mukaan vuonna 2008 15–24-vuotiaasta työvoimasta oli työttömänä Uuraisilla 12,3 prosenttia. Keski-Suomessa vastaava luku oli 13,3 prosenttia, mutta Uuraistenkin työttömyysluvut ovat korkeammat kuin maassa keskimäärin). Työttömiä 15–24-

vuotiaasta työvoimasta oli koko maassa kyseisenä vuonna 8,8 prosenttia. Luvut ovat onneksi laskeneet vuosien 2004–2008 välillä. (Sotkanet)

VUONNA 2008	Työttömät, % työvoimasta	Nuorisotyöttömät, % 15-24 -vuotiaista	Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä
Koko maa	8,0	8,8	21,4
Keski-Suomi	10,9	13,3	24,7
Uurainen	10,3	12,3	24,7

Taulukko 3. Työttömyysprosentit koko maassa, Keski-Suomessa ja Uuraisilla vuonna 2008.

3.3 Toimeentulotuki

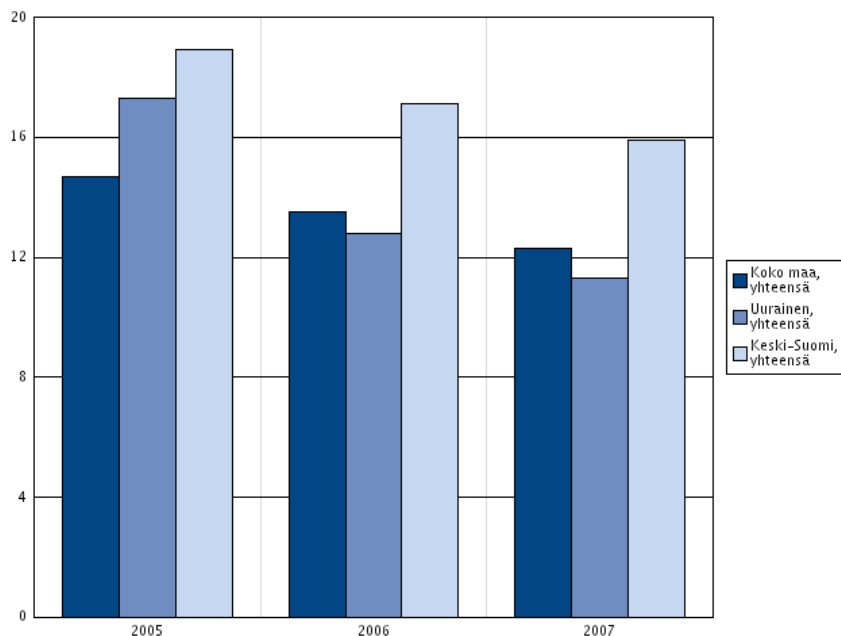
3.3.1 Lapsiperheet

Vuonna 2007 kaikista maamme lapsiperheistä oli saanut toimeentulotukea 8,1 prosenttia. Keski-Suomen alueella toimeentulotukea saavien perheiden osuus oli hieman matalampi, 7,5 prosenttia. Kuntakohtaisesti tarkasteltuna samana vuonna 9,5 prosentille uuraislaisista lapsiperheistä oli myönnetty toimeentulotukea. Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus kaikista lapsiperheistä on laskenut viime vuosina. (Sotkanet).

Vuonna 2007 lyhytaikaisesti toimeentulotukea saaneet yksinhuoltajaperheet muodostivat koko maassa 5,3 prosenttia kaikista toimeentulotukea saaneista kotitalouksista. Keski-Suomessa sama luku oli 4,8 prosenttia ja Uuraisilla 7,6 prosenttia.

3.3.2 Nuoret aikuiset

Koko maassa vuonna 2007 toimeentulotukea sai 18–24-vuotiaista 12,3 prosenttia. Keski-Suomessa kyseinen luku oli 15,5 prosenttia. Uuraisilla 11,3 prosenttia 18–24-vuotiaista sai toimeentulotukea. Toimeentulotukea saaneiden 18-24-vuotiaiden suhteellinen osuus on pienentynyt Uuraisilla vuoden 2005 jälkeen. Vuonna 2005 sama luku oli 17,3 prosenttia. (Sotkanet)

Taulukko 4. Toimeentulotukea saaneet 18-24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä.

3.4 Koulutus

15 vuotta täyttäneistä keskiasteen koulutuksen suorittaneita oli vuonna 2008 koko maassa 38,6 prosenttia. Keski-Suomessa tämä osuus oli 40,4 prosenttia. Uuraisilla keskiasteen koulutuksen saaneita 15 vuotta täyttäneistä oli 42 prosenttia. Korkea-asteen koulutuksen suorittaneita vuonna 2008 oli puolestaan koko maassa 26,9 prosenttia ja Keski-Suomen alueella 25,4 prosenttia. Uuraisilla korkea-asteen koulutuksen suorittaneita oli 19,1 prosenttia. (Sotkanet)

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24-vuotiaita oli vuonna 2007 koko maassa 11,7 prosenttia vastaavanikäisestä väestöstä. Vastaava luku Keski-Suomen alueella on 9,6 prosenttia. Uuraisilla oli koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17 - 24-vuotiaita 10,4 prosenttia vastaavanikäisestä väestöstä. (Sotkanet)

3.5 Asuminen

Sotkanetin tietojen mukaan vuonna 2008 Uuraisilla oli kaikkiaan 1296 asuntokuntaa. Kaikista asuntokunnista oli lapsiasuntokuntia 29,9 prosenttia, yhden hengen asuntokuntia 29,5 prosenttia sekä 65 vuotta täyttäneiden asuntokuntia 29,9 prosenttia. Ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia oli koko maassa vuonna 2008 29,3 prosenttia kaikista lapsiasuntokunnista. Uuraisilla kyseinen luku oli 38,8 prosenttia.

UURAINEN	VUONNA 2008
Asutokunnat yhteensä, lukumäärä	1296
Lapsiasutokunnat, % asutokunnista	29,9 %
Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista	29,5 %
65 vuotta täyttäneiden asutokunnat, % kaikista asutokunnista	29,9 %

Taulukko 5. Asuminen asutokunnittain Uuraisilla vuonna 2008.

Tilastokeskuksen vuoden 2007 tilaston mukaan Uuraisilla asui 384 lapsiperhettä. Lapsiperheeksi on luokiteltu perhe, johon kuuluu vähintään yksi kotona asuva alle 18-vuotias lapsi. Perheitä, joissa on neljä tai enemmän alle 18-vuotiasta lasta, on 50 kpl. Suuria perheitä on paljon: 7-lapsisia tai sitä suurempia lapsiperheitä on jopa kymmenen, mikä on paljon kunnan kokoon nähden. Uuraisilla on myös 36 perhettä, joissa on kolme tai enemmän alle 7-vuotiaita lapsia. Näissä perheissä, joissa pieniä lapsia on useita, avun tarve on usein välttämätöntä.

4 Lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä toimia ja palveluita

Kunnat, yksityiset tahot sekä kolmas sektori tuottavat erilaisia palveluita ja tukitoimia, joiden tarkoituksena on edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. Seuraavassa nämä palvelut on ryhmitelty neuvolapalveluihin ja lasten erityispalveluihin, varhaiskasvatukseen, koulun palveluihin, nuorisotyöhön, seurakuntien sekä kolmannen sektorin tuottamiin palveluihin.

4.1 Neuvolatoiminta

Uuraisten kunnassa on yksi neuvola, joka palvelee koko kunnan asukkaita 1.11.2009 alkaen. Neuvolassa toimii 1½ terveydenhoitajaa. Terveysasemalla toimivat kaksi väestövastuulääkäreitä hoitavat oman alueensa neuvola-asiakkaat, vastaanottoaika molemmilla noin tunti/vk. Uuraisten kunnassa syntyy 50 – 60 lasta vuosittain. Alle kouluikäisiä lapsia on n. 350.

Neuvolatoiminnan tavoitteena on edistää ja ylläpitää lasta odottavien perheiden sekä alle kouluikäisten lasten perheiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja hyvinvointia. Erityistä tukea tarvitsevat perheet ja lapset pyritään tunnistamaan varhain ja ohjaamaan tarvittaessa muiden palvelujen piiriin.

Perhesuunnitteluneuvolat pyrkivät toiminnallaan edistämään seksuaaliterveyttä ja suunnittelemaan lapsen syntymän ajoitusta, jotta lapsi olisi toivottu. Perhesuunnitteluneuvolan toimintaan kuuluvat myös lapsettomuuden hoito ja raskaudenkeskeytykset.

Äitiysneuvolan tehtävänä on turvata ja edistää lasta odottavan ja juuri lapsen saaneen perheen terveyttä ja hyvinvointia.

Lastenneuvolan tavoitteena on alle kouluikäisten lasten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen tunnistamalla mahdolliset kasvun ja kehityksen häiriöt tai perheen pulmatilanteet ja puuttamalla niihin mahdollisimman varhain. Fyysisen kehityksen lisäksi huomiota kiinnitetään vuorovaikutuksen, kielellisen kehityksen ja kiintymyssuhteiden kehittämiseen, joita pyritään tukemaan.

Neuvoloiden terveydenhoitotyö koostuu raskaana olevien naisten ja alle kouluikäisten lasten säännöllisistä terveystarkastuksista, kotikäynneistä sekä erityistukea tarvitsevien odottavien äitien ja alle kouluikäisten lasten perheiden tukemisesta mm. lisäkäynnein. Tämän hetkisillä resursseilla ei pystytä toteuttamaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen mukaisia terveystarkastuksia.

Neuvoissa lapsiperheiden tuen tarvetta kartoitetaan ja tukea tarjotaan mm. seuraavin keinoin: tehdään synnytyksen jälkeisiä kotikäyntejä mahdollisuuksien mukaan, havainnoidaan varhaisen vuorovaikutuksen ongelmia, seulotaan systemaattisesti vanhempien päihteiden käyttöä ja perheväkivallan esiintymistä. Lisäksi neuvoissa tehdään mielialaseulat tarpeen mukaan synnyttäneille synnytyksen jälkeisen masennuksen havaitsemiseksi.

4.1.1 Lasten puhe-, toiminta- ja fysioterapia

Uuraisten kunnassa toimii Palokan kuntayhtymän puheterapeutti, jonka tavoitteena on havaita mahdollisimman varhain kommunikaatiokyvyn häiriöitä, ehkäistä niitä ja kuntouttaa puheen, kielen tai äänen häiriöistä kärsiviä lapsia. Lisäksi asiakkaita ohjataan tarvittaessa jatkotutkimuksiin. Yhteistyö on tiivistä neuvolan ja muiden erityisryhmien kesken.

Lasten toiminta- ja fysioterapialla autetaan kasvuun ja kehitykseen liittyvissä viiveissä ja vaikeuksissa. Toimintaterapia on tarkoitettu lapsille, joilla on todettu olevan tai epäillään olevan kehitysviiveitä. Kehitystä pyritään tukemaan siten, että lapsi rajoitteistaan huolimatta voi oppia ja omaksua elämän eri osa-alueilla tarvittavia valmiuksia. Vastaavasti lasten fysioterapialla pyritään ennaltaehkäisemään ja kuntouttamaan liikuntakykyä haittaavia ongelmia.

Puheterapeutti on Uuraisilla 1 – 2 päivää viikossa. Uuraislaiset lapset saavat toimintaterapiaa Palokan terveysasemalla. Puhe- ja toimintaterapeutin vastaanotolle pääsee terveydenhoitajan tai lääkärin läheteellä. Neuvolaikäiset käyvät fysioterapeutilla Palokassa ja kouluikäiset Uuraisilla (fysioterapia 2 pv/vko).

4.1.2 Lasten ja nuorten psykiatriset palvelut

Lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon tarpeeseen vastaa Haukkalan sairaala, joka tarjoaa niin avokäyntejä kuin myös osastohoitoa. Lastenpsykiatrian poliklinikan tutkimus- ja hoitopalvelut on pääsääntöisesti tarkoitettu alle 12-vuotiaille lapsille, mutta niitä tarjotaan myös 12 – 15-vuotiaille varhaisnuorille ja heidän perheilleen. Lastenpsykiatrian osastolla tutkitaan, hoidetaan ja kuntoutetaan erilaisista psyykkisistä ongelmista kärsiviä, pääasiassa alle 12-vuotiaita lapsia ja heidän perheitään. Vastaavasti nuorisopsykiatrian osastohoito tarjoaa 13 - 17-vuotiaille nuorille psykiatrista sairaalahoitoa.

Lasten ja nuorten psykiatriseen hoitoon pääsyä tulisi helpottaa, minkä lisäksi tulisi varmistaa psykiatrian resurssien riittävyys. Lisäksi psykiatrisissa palveluissa tulee huomioida lapsen etu.

Yhteistyön kehittäminen lasten ja nuorten psykiatrian sekä lastensuojelun välillä on tärkeää. Myös lasten vanhempien saamien psykiatrisien palvelujen riittävyys tulee turvata, ja aikuisille suunnatuissa palveluissa tulee huomioida lapsenkin etu.

Tulevaisuuden kehittämiskohteet ja haasteet

- STM:n suositusten mukaiset neuvolatarkastukset → resurssien lisääminen
- Perhevalmennukset ensimmäistä lasta odottaville perheille
- Kotikäynnit mahdollisiksi ensimmäisen lapsen saaneille ja tarvittaessa muillekin
- Psykologipalvelut

4.2 Varhaiskasvatus

4.2.1 Kunnallinen varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on pienten lasten parissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jota tapahtuu niin kotona kuin julkisissa varhaiskasvatuspalveluissa (kunnallinen päivähoito, eri järjestöjen ja yhteisöjen tarjoamat palvelut, terveydenhuoltopalvelut). Varhaiskasvatuksen tavoitteena Uuraisilla on, että aikuiset yhdessä ottavat vastuun lapsen lapsuuden vaalimisesta sekä turvallisesta kasvusta ja kehityksestä. Yhteistyö työntekijöiden kesken ja vanhempien kanssa on avointa, kunnioittavaa ja perustuu luottamukseen = **KASVATUSKUMPPANUUS**. (Uuraisten kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2005).

Kunnallista päivähoitoa tarjotaan Uuraisilla päiväkodeissa, ryhmäperhepäivähoidossa ja perhepäivähoidossa. Esiopetusta tarjotaan koulujen yhteydessä toimivissa esiopetusryhmissä ja tarvittaessa päivähoiton yhteydessä toimivissa ryhmissä. Kokopäiväisiä hoitopaikkoja on yhteensä 118, joista viisi on vuorohoidossa. Lisäksi osapäivähoitopaikkoja esiopetusikäisille on kymmenen. Vuorohoitoa tarjotaan iltaisin ja viikonloppuisin, yöhoidon tarvetta ei kunnassa tällä hetkellä ole. Hoitopaikkojen täyttöaste on syksyllä 2009 ollut 119 %.

Kunnallisia avoimia päivähoitopalveluja (avoin päiväkotitoiminta, kerhotoiminta) ei ole tarjolla. Uuraisten seurakunta järjestää 3 - 5-vuotiaille lapsille kerhotoimintaa keskustassa, Hirvasella ja Jokihaarassa. Avointa päiväkerhotoimintaa järjestetään kaksi kertaa viikossa keskustassa.

Uuraisten kunnassa on käytössä yksityisen hoidon palveluraha, jota maksetaan perheille, jotka valitsevat yksityisen päivähoiton. Lisäksi Uurainen on mukana seudullisessa ”rajat auki” -päivähoitossa, jossa perheen on mahdollista hakea hoitopaikkaa mukana olevien yhdeksän kunnan alueelta.

KELAn maksamaa yksityisen hoidon tukea saa muutama perhe vuodessa ja kotihoidon tukea 56 perhettä, joissa on 114 lasta (tilanne syyskuu 2009).

4.2.2 Esiopetus osana varhaiskasvatusta

Esiopetuksen tavoitteena on tarjota turvallista, yksilöllistä kasvua tukevaa toimintaa yhteistyössä perheiden kanssa. Lapsia halutaan kasvattaa oma-aloitteisuuteen, vastuuseen itsestään ja ympäristöstä tarjoamalla monipuolista ja lasten kehitystasoa vastaavaa toimintaa. Leikki on tärkein toimintamuoto.

Esiopetusikäisille lapsille järjestetään päivähoitoa tarvittaessa. Esiopetusta järjestetään kouluilla toimivissa ryhmissä Höytiällä, Hirvasella, Koulukeskuksella sekä tarvittaessa päiväkodilla.

4.2.3 Erityinen tuki päivähoiton varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen päämääränä on hyvinvoiva ja osallistuva lapsi. Tavoitteeseen päästään vastaamalla lapsen yksilöllisiin tarpeisiin ja tarjoamalla vanhemmille kasvatuksellista kumppanuutta. Osa lapsista voi tarvita erityistä tukea esimerkiksi kehityksen, kasvun tai oppimisen edellytysten heikkenemisen vuoksi, oppimisvalmiuksiin liittyvien riskitekijöiden tai kodin olosuhteiden takia. Lapsen tuen tarve arvioidaan yhdessä vanhempien kanssa joko heidän ja kasvatushenkilöstön havaintoja tarkastelemalla tai pohjautuen jo aiemmin todettuun tuen tarpeeseen. Varhaiskasvatuksen tukitoimet ovat päivähoiton omaa toimintaa ja/tai muiden palveluntuottajien liittämistä varhaiskasvatukseen. Ne voivat olla pedagogisia tukitoimia, toiminnan mukauttamista tai kuntoutuksellisia elementtejä, kuten päivästruktuurin ylläpitämistä, vuorovaikutuksen vahvistamista tai lapsen oman toiminnan ohjausta. Tuki aloitetaan heti, kun tuen tarve on yhdessä vanhempien kanssa havaittu. Asiantuntijan lausunnon tarve mietitään yksilöllisesti.

Erityistä tukea toteuttaa päivähoiton henkilöstö erityislastentarhanopettajan ohjauksessa ja konsultaatiossa. Yhteistyötahoja voivat olla myös terapeutit, psykologi, sosiaalityöntekijä, perhetyöntekijä, lastenneuvola, perheneuvola ja esiopetuksessa myös lapsen tuleva opettaja ja erityisopettaja. Uraisilla on erityislastentarhanopettaja, jonka työaika koko kunnan erityispäivähoitoon on 18,25 h/vko. Esiopetuksessa ja päivähoitossa olevien lasten puheterapiapalvelut on toteutettu pääsääntöisesti hoito- ja esiopetuspäivän aikana hoitopaikassa.

Erityistä tukea tarvitsevia lapsia on noin 20 % eli 25–30 päivähoiton ja esiopetuksen piirissä olevista lapsista. Näistä lapsista 25 %:lla on asiantuntijan lausunto tuen tarpeesta. Päivähoiton piirissä olevista lapsista lastensuojelun tukitoimien piirissä on vuosittain 1 - 5 % lapsista. Lisäksi Uuraisten kunnassa on varhaiskasvatuksessa perheisiin tai perhekoteihin sijoitettuja lapsia.

Tulevaisuuden kehittämiskohteet ja haasteet

- Kunnallisten päivähoitopaikkojen tarjonta vastaamaan kysyntään määrällisesti ja alueellisesti.
- Kunnallisia avoimia varhaiskasvatuspalveluja ja osapäiväpaikkoja vaihtoehdoksi kokopäiväiselle päivähoitolle.
- Perhepäivähoitajien määrän säilyttäminen vähintään nykyisellä tasolla.
- Erityislastentarhanopettajan palvelut vastaamaan määrältään tarvetta.
- Eri tahojen välisen yhteistyön tehostaminen ja saaminen säännölliseksi.

4.3 Koulu tukemassa lasten hyvinvointia

4.3.1 Opetusjärjestelyt

Uuraisten kunnassa on neljä perusopetusta antavaa koulua. Kyläkouluilla (Hirvanen, Höytiä ja Kyynämöinen) annetaan opetusta vuosiluokilla 1 - 6. Uuraisten koulukeskus on yhtenäiskoulu, jossa opiskelevat perusopetuksen vuosiluokat 1 - 9. Lisäksi koulukeskuksessa on saman katon alla esiopetus (sosiaalitoimen hallinnoima) ja koululaisten iltapäivätoiminnan ryhmä. Myös Hirvasen koulussa on esiopetuksen ryhmä ja iltapäivätoiminnan ryhmä.

Kunnan perusopetusta antavissa kouluissa opiskelee 453 oppilasta (tilastointipäivä 20.8.2009). Lisäksi perusopetuksen oppilaita opiskelee Jyväskylässä (erilaiset erityisluokat ja -koulut, ruotsinkielinen opetus).

Kyläkouluilla opiskellaan pääsääntöisesti yhdysluokissa, jolloin kaksi vuosiluokkaa opiskelee samassa ryhmässä ja luokassa samaan aikaan. Opetusryhmien koot vaihtelevat 15–27 oppilaaseen. Ryhmien keskipkoko on 18 - 20 oppilasta. Erityisen haastavia opettaa ovat Hirvasen ja Höytiän koulun 27 oppilaan yhdysluokat. Isojen ryhmien puolittamiseen ja pienentämiseen käytetään jakotunteja. Jakotuntien avulla yhdysluokat jaetaan myös joissakin aineissa, kuten englannissa, erillisiksi vuosiluokkaryhmiä.

Uuraisten kunnan koululaitoksessa työskentelee n. 35 opettajaa. Erityistä tukea tarvitsevat oppilaat opiskelevat oman kunnan kouluissa integroituna omaan vuosiluokkaansa tai kunnan yhteisessä pienluokassa koulukeskuksessa (8 oppilasta). Eniten erityistä tukea tarvitsevat oppilaat opiskelevat Jyväskylän kaupungin erityisluokissa ja -kouluissa ja valtion ylläpitämässä Haukkarannan koulussa. Lisäopetusta haluavat oppilaat, ns, kymppiluokkalaiset, opiskelevat myös pääasiassa Jyväskylässä.

4.3.2 Erityisopetuspalvelut

Erityisopetuksen avulla pyritään turvaamaan lapsen ja nuoren oppimismahdollisuudet yhdessä yleisopetuksen kanssa. Oppimista voivat hankaloittaa esim. puhe- ja lukivaikeudet, matematiikan oppimisvaikeudet sekä eriaisteiset tarkkaavaisuuden ongelmat ja käytöshäiriöt.

Kun oppilaalla ilmenee vaikeuksia koulunkäynnissä, häntä tuetaan tukiopetuksella, koulunkäyntiavustajan tuella tai laaja-alaisella erityisopetuksella. Jos nämä toimet eivät riitä, yksilöllistetään oppilaan oppimistavoitteet ja oppilas siirretään erityisopetukseen. Erityisopetus voidaan järjestää yleisopetuksen ryhmässä tai yksilöllisenä opetuksena pienryhmässä. Yleisopetuksen ryhmässä järjestettyä erityisopetusta tukee laaja-alainen erityisopetus.

Pienryhmissä on oppilaita, joille oppiminen isossa luokassa tuottaa vaikeuksia. Pienryhmät ovat yhdysluokkia 1 – 6 ja 7 – 9. Opiskelu tapahtuu yksilöllisen opetussuunnitelman (HOJKS) mukaan.

Mikäli oman kunnan erityisopetuspalvelut eivät ole riittäviä, käytetään Jyväskylän kaupungin erityisluokkia ja -kouluja (vaikeimmin vammaiset oppilaat).

Erityisopetuksen tuloksellisuuden kannalta sekä syrjäytymisen ja oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisemiseksi kunnassa olisi tarve koulukeskuksessa yhdelle laaja-alaiselle erityisopettajalle 1 – 9 luokkia varten. Tuolloin kiertävän erityisopettajan resurssi kohdentuisi kyläkouluille. Koulukeskuksessa jatkaisivat pienluokat 2 - 6 ja 7 – 9. Lisäksi koulunsa aloittavien nivelvaiheen tukena kunnassa tulisi toimia alkuopetuksen starttiluokka oppimisvaikeuksien ehkäisemiseksi.

4.3.3 Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollon tehtävänä on vastata oppilaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tarpeisiin. Kouluterveydenhuoltoon kuuluu myös oppilaan terveellisestä ja turvallisesta kouluympäristöstä huolehtiminen.

Uuraisilla toimii osa-aikainen (19 h/vk) Palokan kuntayhtymän kouluterveydenhoitaja. Lääkärin resurssit ovat 1pv/vuosi/koulu. Tarvittaessa terveydenhoitaja voi milloin tahansa lähettää oppilaan omalle lääkärille. Kouluterveydenhoitajan työnkuva Uuraisilla on normaalia laajempi, koska kunnassa ei ole psykologin palveluja, ja koulukuraattorin palvelut ovat rajalliset. Sivukouluilla ei ole viikoittaisia kuraattoripalveluja. Terveydenhoitaja on usein ensimmäinen ihminen, jonka puoleen oppilaat ja koulun henkilökunta kääntyvät, kun oppilaalla on jonkinlaista pulmaa tai huolenaihetta.

Terveydenhoitajan yhteistyöverkosto on laaja. Yhteistyö kunnan eri alojen toimijoiden kesken on joustavaa ja sujuvaa. Perheneuvolaan ja nuorisopsykiatriaan on nykyisin pitkät jonot, joten kouluterveydenhoitajalla on vastuu lapsen tai nuoren kannattelemisesta siihen asti, kunnes hän pääsee asianmukaisen palvelun piiriin. Terveydenhoitaja osallistuu aktiivisesti oppilashuollon toimintaan ja lastensuojeluryhmiin.

Kouluterveydenhuollon palvelut ovat viimeaikoina olleet reilusti alimitoitettuja suosituksiin ja oppilasmääriin nähden. Terveydenhoitajan tavoitettavuudesta on tullut paljon kielteistä palautetta. Terveydenhoitaja on paikalla koulukeskuksessa 1 - 2 pv/vk ja sivukouluilla 1 – 2 pv/kk tai harvemmin. Muina päivinä terveydenhoitaja on neuvolassa. Oppilaan pitäisi huolineen voida tavoittaa terveydenhoitaja mahdollisimman helposti, muutoin hoitoonohjaus saattaa viivästyä tai huolenaihe kasvaa jo isoksikin.

Kouluterveydenhuolto on neuvolatoiminnan tavoin ennaltaehkäisevää toimintaa. Riittävä resursointi ja käyntikertojen tiheys edistävät lasten ja nuorten hyvinvointia ja ehkäisevät ongelmien kehittymistä. Viime aikoina terveydenhoitajan työssä on näkynyt oppilaiden kasvava koulu-uupuminen ja erilaiset mielialaongelmat. Tietynlaista turvattomuutta ja aikuisen tarvetta myös Uuraisten oppilaiden keskuudessa ovat lisänneet julkisuutta saaneet kouluammuskelut. Uuraisten kiinteistöjen sisäilmaongelmat ovat näkyneet oppilaiden lisääntyvänä sairasteluna ja erilaisina oireiluina.

Terveydenhoitajan työaikaan kuormittaa myös se, että sivukouluilla ei ole tietoliikenneyhteyksiä. Tästä syystä yhteydenotot vanhempiin puhelimitse lisääntyvät huomattavasti: aina ei voi laittaa kirjallista viestiä kotiin oppilaan mukana. Myös potilasturvallisuus vaarantuu, koska käytettävissä ei ole

reaaliaikaista tietoa tarkastuksia tehdessä tai oppilaan hakeutuessa vastaanotolle. Tuplakirjaamiseen menee myös työaika, jonka voisi muutoin käyttää oppilastyöhön.

Terveystarkastajan toimen Uraisilla pitäisi olla kokopäiväinen. Uuraisten kunnan ikäjakauma on lapsivoittoinen, ja oppilasmäärät lisääntyvät tulevina vuosina voimakkaasti. STM:n suosituksiin terveystarkastuksista ei päästä näillä resursseilla mitenkään. Koulut on Uraisilla hajautettu laajalle alueelle, jolloin aikaa siirtymisiin ja työn suunnitteluun tarvitaan enemmän. Olemalla läsnä ja tavoitettavissa koulupäivän aikana voi pienillä asioilla tukea oppilasta koulutaipaleella.

4.3.4 Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksen luokkatuntien lisäksi oppilaat osallistuvat henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun, jossa pohditaan yleisesti kouluun, oppimiseen ja ikävaiheeseen liittyviä kysymyksiä sekä suunnitellaan jatko-opintoja. Oppilaanohjauksen kolmannen osa-alueen muodostavat tutustumiset työelämään ja oppilaitoksiin.

Oppilaanohjaukseen sisältyy muun muassa:

- 7-luokkalaisten tutustumishaastattelut syyslukukauden aikana.
- koehaku yseillä alkusyksystä.
- tutustumisretkiä lähialueiden oppilaitoksiin ja yrityksiin 9.-luokkalaisten kanssa.
- valinnaiskursseiden esittely seitsemäs- ja kahdeksaluokkalaisille.
- yhteishaku peruskoulun päättävälle maaliskuussa (vanhempainilta helmikuussa, mukana sekä lukion että ammatti-opiston opinto-ohjaajat).
- TET = Työelämään tutustuminen
- tutustumisretkiä lähialueiden oppilaitoksiin ja yrityksiin 9.-luokkalaisten kanssa.
- valinnaisuuden esittely seitsemäs- ja kahdeksaluokkalaisille.
- yhteishaku helmi - maaliskuussa (vanhempainilta tätä varten marraskuussa).

Oppilasmäärältään kohtuullisen pienessä yhtenäiskoulussa, Uuraisten koulukeskuksessa, opinto-ohjaajan työnkuvaa voisi jatkossa laajentaa oppilashuollon, erityisesti kuraattoripalveluiden suuntaan. Opinto-ohjaajan arkityötä ovat jo nyt henkilökohtaiset tapaamiset ja ohjauskeskustelut. Opinto-ohjaajalla on koulun ammattilaisena huomattavasti parempi oppilaantuntemus kuin koululla kerran viikossa 1½ tuntia vierailevalla koulukuraattorilla. Päivittäinen yhteys aineenopettaja- ja luokanopettajakollegoihin toimii nopeana viestinvälittäjänä, jolloin ajankohtainen oppilaan hyvinvointia koskeva tieto voidaan heti ottaa käsittelyyn. Opinto-ohjaajan ei tarvitse olla sosiaalityöntekijä, vaan hänen tehtävänä on puuttua koulussa ilmeneviin ongelmiin nopeasti ja kartoittaa oppilaan avuntarve. Opinto-ohjaajalla on työssään jo valmis moniammatillinen tukiverkosto käytössään. Opinto-ohjaajan koulutus ja tehtävä ovat laaja-alaiset: oppilaan opiskelutaitojen, uravalinnan sekä kasvun ja kehityksen tukeminen. Lisäksi koulukeskuksen opinto-ohjaaja toimii myös tukioppilashuoltoyhtenäisenä, eli hänellä on mahdollisuus kehittää oppilaiden omaa vertaistukitoimintaa osana moninaisesti toimivaa oppilashuoltoa.

4.3.5 Oppilashuoltoryhmä ja koulun sosiaalityö kuraattoritoimintana

Oppilashuoltoryhmään kuuluvat rehtori, apulaisjohtaja, opinto-ohjaaja, erityisopettajat,

kouluterveydenhoitaja ja sosiaalitoimen edustaja sekä mahdollisesti koulukeskuksen luokan- tai aineenopettajia. Kyläkoulujen oppilashuoltoryhmä muodostuu koulunjohtajasta, erityisopettajasta, sosiaalitoimen edustajasta, terveydenhoitajasta ja mahdollisesti luokanopettajista. Paikalle voivat niin sovittaessa tulla myös muut yhteistyötahot, kuten seurakunnan ja nuorisotoimen edustajat tai perheneuvolan työntekijä. Yksittäisen oppilaan asiaa käsiteltäessä huoltajalla on oikeus olla paikalla kuulemassa, ja mukana voi olla perheen itsensä valitsema läheinen yhteistyöntekijä. Oppilashuoltoryhmän jäsenet toimivat "pyöreän pöydän ääressä" keskenään tasavertaisina neuvottelijoina.

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu koulukeskuksessa kerran kuussa rehtorin, koulunjohtajan tai opinto-ohjaajan koolle kutumana ja kyläkouluilla kaksi kertaa lukuvuodessa koulunjohtajan koolle kutumana. Tarvittaessa ryhmä kokoontuu useammin kuin on sovittu.

Ryhmä pyrkii toimimaan ennaltaehkäisevästi. Ryhmässä käsitellään myös jo esille tulleita ongelmia, suunnitellaan jatkotoimia ja mietitään mahdollisia tukitoimia. Kouluilla on käytössä tuentarpeen kartoituslomake, jonka täyttämällä opettajat voivat ilmaista ajankohtaiset huolensa. Opettaja voi ilmaista huolensa suoraan jollekin oppilashuoltoryhmän jäsenelle. Ennen jatkotoimia oppilashuoltoryhmän tehtävänä on kartoittaa oppilaan saamat tukimuodot, kuten tukiopeus ja laaja-alainen erityisopeus. Tarvittaessa oppilashuoltoryhmä tekee lähetteen esim. perheneuvolaan.

Uuden lastensuojelulain (417/2007, 9 §) mukaan kunnan tulee järjestää koulupsykologi- ja koulukuraattoripalveluita, jotka antavat kunnan perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetun esi-, perus- ja lisäopetuksen sekä valmistavan opetuksen oppilaille riittävän tuen ja ohjauksen koulunkäyntiin. Näitä palveluja tulee tarjota myös oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi, ja niiden avulla tulee kehittää myös koulun ja kodin välistä yhteistyötä.

Kunnan sosiaalityöntekijä ja seurakunnan nuorisotyöntekijä toimivat koulukuraattoreina. Sosiaalityöntekijän ja nuorisotyöntekijän koulukuraattoritoiminta on yhteensä kolme tuntia viikossa (1½ h/työntekijä) koulukeskuksessa sekä tarvittaessa kyläkouluilla.

4.3.6 Kerhotyö

Uuraisten kunnan koulutoimi sai vuonna 2008 Opetushallitukselta 10 000 euron määrärahan kerhotoiminnan kehittämiseen. Tällä tukirahalla järjestettiin kaikilla kouluilla kerhotoimintaa, joka oli ollut muutaman vuoden pysähdyksissä säästöjen takia. Opetushallitus myönsi keväällä 2009 uuden 10 000 euron määrärahan kerhotoiminnan kehittämiseen, joten lukuvuonna 2009 - 2010 kouluilla on erittäin hyvät kerhotoiminnan resurssit. Kerhoja ovat pitäneet opettajat, oppilaiden huoltajat, seurakunnan ja kunnan nuorisotyön edustajat sekä järjestöt, esim. 4H-yhdistys.

4.3.7 Aamu- ja iltapäivätoiminta

Uuraisten kunnan sivistystoimi järjestää koululaisten iltapäivätoiminnan ostopalveluna. Aamupäivätoimintaa ei järjestetä pienen kysynnän takia. Palveluntuottajana toimii Uuraisten 4H-yhdistys. Iltapäivätoiminnan arvoperusteissa lapsen tarpeet, turvallisuus ja hyvinvointi ovat etusijalla.

Muita edistettäviä arvoja ovat mm. yhteistyökykyisyys, asiakastyytyväisyys, toimintavarmuus, sitoutumattomuus ja tasapuolisuus.

Iltapäivätoiminta pitää säännöllisesti yhteyttä lasten huoltajiin ja vanhempiin. Päivittäin vaihdetaan vanhempien kanssa kuulumisia lapsen päivän tapahtumista - lapsen kotiin haku on tähän luonteva tilaisuus. Käytössä ovat myös reissuvihko ja vuosittaiset vanhempainkeskustelut. Koulussa yhteistyötä tehdään eniten lasten luokanopettajien ja avustajien kanssa. Yhteistyö koulun kanssa olisikin tärkein kehittämisen kohde. Ihanteellista olisi iltapäivätoiminta kiinteänä osana koulu yhteisöä. Säännöllisiä yhteydenpidon ja yhteisen suunnittelun muotoja on tärkeä kehittää.

Tulevaisuuden kehittämiskohteet ja haasteet:

- Koulukuraattoripalveluiden lisääminen: oma koulukuraattori kuntaan/kuntaparille
- Kouluterveydenhoitoon lisää resursseja: terveydenhoitajan oltava tavoitettavissa paremmin
- Erityisopetukseen ja erilaiseen opetuksen eriyttämiseen lisäresursseja ja joustavia toimintamuotoja
- Koulujen ryhmä- ja luokkakoot (järkevä ryhmäjako: erityisesti isoja yhdysluokkia on saatava pienemmiksi jakotunneilla)

4.4 Nuorisotyö

Nuorisotyö on tavoitteellista kasvatustyötä. Uuraisten nuorisotyön tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista. Nuorisotyötä tehdään eri toimintaympäristöissä yhteistyössä muiden hallintokuntien (mm. koulu, sosiaalitoimi), seurakunnan, järjestöjen ja nuorten parissa toimivien aikuisten kanssa. Isossa osassa kunnan itsensä toteuttamassa nuorisotyössä on nuorisotilatoiminta ja eri puolilla kuntaa järjestettävä kerhotoiminta.

Uuraisten nuorisotila sijaitsee kunnan keskustassa, koulun välittömässä läheisyydessä. Nuorisotilalla nuori voi viettää vapaa-aikaansa paikassa, jossa läsnä on aina ammatillinen aikuinen, jolla on riittävät tiedot ja taidot tukea nuorta kasvussa aikuisuuteen. Nuorisotilatoiminta perustuu nuorten omaehtoiseen toimintaan.

Uuraisten vapaa-aikatoimen kerhotoimintaa ohjaavat kunnan palkkaamat tuntipalkkaiset kerhonohjaajat. Kunnan lisäksi kerhotoimintaa ja erilaisia harrastusmahdollisuuksia ympäri vuoden tarjoavat urheiluseurat, nuorisojärjestöt, kyläyhdistykset ynnä muut yhteisöt. Kunnan vapaa-aikatoimi huolehtii harrastuspaikkojen kunnosta. Liikuntapaikkojen kunnosta huolehtii päätoiminen urheilu- ja liikunta-alueiden hoitaja, ja tarvittaessa avuksi on palkattu kausityöntekijöitä.

Henkilöstöresursseja kunnalliseen nuorisotyöhön on heinäkuusta 2008 maaliskuun 2011 loppuun asti varattuna osa-aikaisen työntekijän (18,25 h/vk) verran. Lisäresurssia tuo Euroopan sosiaalirahaston rahoittama Ketään Ei Jätetä –hanke, joka yhdessä kunnan oman rahoituksen kanssa mahdollistaa yhden kokopäiväisen työntekijän työpanoksen nuorisotyöhön. Nuorisotilalla on työskennellyt osa-aikainen tukityöntekijä. Tukityöntekijän työnkuvaan on tilatyön lisäksi kuulunut nuorisotilan siivous. Vapaa-

aikasihteerin toimenkuvaan kuuluu nuorisotyön lisäksi liikunta- ja raittiustoimi sekä muut vapaa-aikatoimen tehtävät.

Varsinaista erityisnuorisotyötä ei Uuraisten kunnassa ole. Erityisnuorisotyöhön tuo kuitenkin resurssia tään Ei Jätetä –hanke, joka on kohdistettu syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin. Erityistä tukea tarvitsevia nuoria tuetaan myös erilaisilla kohdennetuilla toiminnoilla, joita järjestetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Nuorisolaki velvoittaa kuntia kuulemaan nuoria heitä koskevissa asioissa. Nuorille tulee myös järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Uuraisten nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa kerhokertojen sisältöön, nuorisotilan toimintoihin sekä nuorisotilalle tehtäviin hankintoihin. Uuraisten kuntaan on tarkoitus luoda nuorten vaikuttamismalli, jonka kehittämisessä on nuoriso- ja vapaa-aikatoimen lisäksi mukana myös muita allintokuntia.

Lastensuojelun ja nuorisotyön välillä tehdään vain vähän yhteistyötä. Yhteistyön tiivistäminen nuorisotyön kanssa on tärkeä kehittämiskohde, sillä nuoret hakeutuvat matalalla kynnyksellä nuorisotyön piiriin. Lisäksi uusi lastensuojelulaki velvoittaa nuorisotyöntekijöitä tekemään lastensuojeluilmoituksen tarpeen vaatiessa. Tämä antaa mahdollisuuden uusien yhteistyömuotojen kehittämiseen. Lapsille tulee järjestää edullisia, ilmaisia ja monipuolisia harrastusmahdollisuuksia.

Tulevaisuuden kehittämiskohteet ja haasteet

- Moniammatillisen yhteistyön lisääminen
- Nuorisotyö osaksi oppilashuoltotyöryhmää
- Nuorisotyön painottuminen sosiaalista vahvistamista kaipaaviin nuoriin, niin yksilö- kuin esimerkiksi pienryhmätyöskentelyn muodossa.

4.5 Uuraisten seurakunta

Seurakunnan kasvatustyön tarkoituksena on tukea lasta ja nuorta sekä hänen perhettään erityisesti kristillisessä kasvussa ja kasvatuksessa. Lapsi- ja perhetyö sekä varhaisnuoriso- ja nuorisotyö tarjoavat perheille mahdollisuuden osallistua oman kotiseurakuntansa toimintaan niin arjessa kuin juhlassa.

Päiväkerhot ja pyhäkoulutyö

Päiväkerhot ovat 3 - 5-vuotiaiden lasten kerhotoimintaa. Kerhoryhmät tukevat lapsen sosiaalista kehitystä ja antavat lapselle kristillistä kasvatusta. Näin lapsi kokee yhteyttä kotiseurakuntaansa ja tutustuu sen työntekijöihin. Jokaiselle ikäryhmälle on viikoittain kokoontuva kerho. Perhepyhäkoulu on

tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille ja heidän huoltajilleen, ja se on luonteeltaan eräänlainen lasten jumalanpalvelus.

Perhetyö

Avoin päiväkerho on perhetyön näkyvin toimintamuoto. Toiminnassa pyritään tukemaan kotona olevia lapsiperheitä antamalla heille mahdollisuus vertaistukeen ja näin mahdollisesti ennalta ehkäistä syrjäytymistä. Samalla se auttaa lapsia sopeutumaan ryhmään ja helpottaa myöhemmin heidän tuloaan esim. päiväkerhoryhmään. Avoimeen päiväkerhoon voivat tulla äidit, isät, mummit, vaarit ja päivähoitoväki lapsineen. Avoimen päiväkerhon lisäksi järjestetään perhejumalanpalveluksia, leirejä, retkiä ja erilaisia perheille suunnattuja tapahtumia.

Kehtoluokkatyö

Kehtoluokkatyön tarkoituksena on pitää yhteyttä kaikkiin alle 4-vuotiaiden lasten koteihin. Lapselle lähetetty syntymäpäiväkortti ja sen mukana tuleva tiedote antavat vanhemmille tietoa lapsen kehityksestä, toimintavinkkejä yhteiseen puuhasteluun ja toivottavat tervetulleeksi mukaan seurakunnan toimintaan.

Yhteydet kunnalliseen päivähoitoon

Seurakunnan kasvatustyö pyrkii palvelemaan ja tukemaan kunnallista päivähoitoa sekä esiopetusta lasten kristillisessä kasvatuksessa. Perinteiksi ovat muodostuneet lasten joulu- ja pääsiäishartaudet. Lisäksi tehdään yhteistyötä erilaisten kirkkovierailujen ja -tapahtumien merkeissä. Seurakunnan työntekijät vierailevat myös esikouluissa, päiväkodeissa ja ”ryhmiksissä”.

Tulevaisuuden yhteistyö perhetyön osalta

Ekavauva-ryhmän toiminta kohdistuu ensimmäisen lapsensa saaviin perheisiin. Ryhmän toiminta tukee samassa elämäntilanteessa olevia perheitä. Toiminta rakentuu tukemaan vanhemmuutta ja kohtaamaan perheiden arkea ja elämänkysymyksiä. Ryhmän toiminnassa ovat mukana kunta, seurakunta ja eri järjestöt.

Varhaisnuorisotyö

Seurakunta järjestää kerhotoimintaa kouluikäisille tytöille ja pojille. Kerhojen tarkoituksena on antaa mahdollisuus yhdessäoloon ja virkistykseen turvallisessa ympäristössä aikuisen ohjauksessa. Kerhoissa opetellaan kristillisestä arvopohjasta käsin toinen toisensa kunnioitusta ja erilaisuuden hyväksymistä ja annetaan henkisiä eväitä, jotka voisivat kantaa myöhempäänkin elämään. Kerhotoiminnassa tehdään yhteistyötä koulujen kanssa siten, että osa kerhoista on koulupäivän aikana. Silloin suuret yhdysluokat voidaan jakaa niin, että toiset lapset ovat oppitunneilla ja toiset kerhossa. Seurakunta järjestää myös retkiä ja leirejä sekä erilaisia tapahtumia ja tempauksia lapsille.

Nuorisotyö ja rippikoulu

Seurakunnan nuorisotyön tarkoituksena on tukea nuoren kasvua ja itsenäistymistä kohti aikuisuutta ja antaa kristilliseen arvopohjaan perustuvaa opetusta. Seurakunta järjestää nuorille nuorteniltoja, kirkkohetkiä sekä retkiä festareille, kuten Maata näkyvissä -tapahtumaan ja lähiseurakuntien konsertteihin. Pääpaino on rippikoulutyössä, jonka tiimoilta seurakunta tavoittaa vuosittain lähes kaikki 15 -vuotiaat ja heidän vanhempansa. Myös isoskoulutuksella on tärkeä osuus nuorisotyössä.

Koululaistyö

Seurakunta tekee aktiivisesti yhteistyössä koulujen kanssa. Viikoittain seurakunta tavoittaa 7 - 16-vuotiaat lapset ja nuoret kouluilla pidettävien aamunavauksien kautta. Seurakunnan nuorisotyö on mukana yhdessä kunnan sosiaalitoimen kanssa koulukuraattoritoiminnassa. Kuraattoritoimintaa on koulukeskuksessa, ja tarkoituksena on laajentaa toiminta myös muille kouluille. Seurakunta on mukana myös 7-luokkalaisten ryhmätyksessä yhdessä kunnan nuorisotoimen ja yrittäjäyystalo IdeaPajan kanssa.

Muu seurakunnan työ

Seurakunnan työntekijät, kuten papit, tapaavat työssään lapsiperheitä mm. toimituskeskustelujen yhteydessä. Diakonityö tavoittaa lapsiperheitä esim. kotikäynneillä ja ruokapankkitoiminnan yhteydessä. Seurakunta tekee tiivistä yhteistyötä kunnan päivähoiton, sosiaalitoimen, nuoriso- ja vapaa-aikatoimen ja eri järjestöjen kanssa.

Tulevaisuuden kehittämiskohteet ja haasteet

- Avoimen päiväkerhon lisääntyvään väkimäärään vastaaminen
- Perheiden tukeminen ja vanhemmuutta tukevan toiminnan järjestäminen
- Opettajien ja päivähoiton henkilökunnan tukeminen
- Yhteistyön lisääminen nuorisotyötä tekevien kanssa

4.6 Uuraisten helluntaiseurakunta

Uuraisten helluntaiseurakunnan yksi tärkeimmistä tehtävistä on panostaa lapsiin ja nuoriin, seisoa heidän rinnallaan, kuunnella, ohjata ja auttaa heitä kokonaisvaltaisesti sekä olla tukemassa perheitä heidän kasvatustyössään.

Perhetyö

Jotta lapsella olisi turvallinen kotiympäristö, on erittäin tärkeää, että perheitä tuetaan ja autetaan. Seurakunta järjestää aviopareille luentoja ja seminaareja, joista he saavat eväitä oman parisuhteensa hoitamiseen. Se taas osaltaan vaikuttaa kodin ilmapiiriin ja perheen hyvinvointiin. Seurakunta haluaa olla myös mahdollisuuksiensa rajoissa tukemassa vaikeuksissa eläviä perheitä. Kotiäitien virkistämiseksi järjestetään äiti- ja lapsipiirejä, joihin kotiäidit voivat tulla pienten lastensa kanssa tapaamaan toisia äitejä, antamaan vertaistukea ja keskustelemaan heille tärkeistä aiheista.

Lapsityö

- **Mix-kerho:** Kerran kuukaudessa seurakunta järjestää perjantai-iltaisina koulukeskuksessa tapahtuman 7 – 13 -vuotiaille lapsille. Mix-kerhoissa on noin 70 - 80 lasta, ja heille on tarjolla monenlaisia työpajoja, liikuntaa ja opetusta kristilliseltä arvopohjalta. Iltojen tarkoitus on tarjota lapsille mukavaa yhdessäoloa turvallisessa ympäristössä ja mahdollisuus tutustua toisiin lapsiin ja lisätä siten yhteenkuuluvuutta. Kerhot ovat avoimia kaikille lapsille.

- **Pyhäkoulu:** Pyhäkoulua pidetään sunnuntaisin jumalanpalveluksen aikana 3 - 10-vuotiaille lapsille. Se on avoin kaikille. Pyhäkoulussa lauletaan, leikitään, askarrellaan ja opetetaan kristinuskon perusteita raamatun pohjalta lapsille ymmärrettävällä tavalla.

- **Lasten leirit:** Heinäkuun alkuvuikolla seurakunta järjestää 5-päiväisen lastenleirin, jolle kaikki lapset ovat tervetulleita. Leirillä perehdytään kristinuskon sanomaan monin eri tavoin, kuten leikkien, näytelmien, ja laulujen muodossa. Siellä opitaan ja opetellaan yhdessäoloa, toinen toistensa kunnioittamista ja erilaisuuden hyväksymistä. Ketään ei haluta jättää sivuun.

Nuorisotyö

Nuoret kokoontuvat kahden viikon välein joko koteihin tai seurakunnan tiloihin. Seurakunta haluaa tukea ja auttaa nuoria kuuntelemalla ja ottamalla huomioon heidän toiveensa. Tarkoitus on tarjota nuorille kohtaamispaikka, jossa opetuksen lisäksi on mukavaa yhdessäoloa, tutustumista toisiin nuoriin, leikkejä ja pelejä. Seurakunta järjestää myös erityisesti nuorille tarkoitettuja tilaisuuksia, retkiä, konserttimatkoja ja viikonloppuleirejä muutaman kerran vuodessa.

Koulutyö

Kouluissa seurakunnan pastori pitää päivänavauksia, ja seurakunnan tiloissa järjestetään satunnaisesti tapahtumia erityisesti koululaisille, kuten esimerkiksi pääsiäisnäytelmä, musiikkitilaisuuksia ja muita vastaavanlaisia lasten tapahtumia.

Seurakunnan muu toiminta

Koska kaikki helluntaiseurakunnan toiminta paitsi pastorin työpanos perustuu vapaaehtoistyöhön, sen resurssit ovat rajalliset. Seurakunta tavoittaa kuitenkin eri toimintojen kautta monia lapsiperheitä, lapsia ja nuoria. Helluntaiseurakunta haluaa kuulla ja kuunnella heitä, ottaa huomioon heidän tarpeensa ja tukea heidän henkistä ja hengellistä elämää sekä seisoa rinnalla vaikeinakin aikoina.

Tulevaisuuden kehittämiskohteet ja haasteet

- Yhteistyön lisääminen eri tahojen kanssa
- Vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä
- Lapsi- ja nuorisotyön laajentaminen
- Nuorten haasteisiin ja tarpeisiin vastaaminen

4.7 Kolmas sektori

4.7.1 4H-yhdistys

4H-järjestö on poliittisesti sitoutumaton valtakunnallinen nuoriso- ja kansalaisjärjestö. 4H-nuorisotyö tukee lasten ja nuorten elämänhallinnan tasapainoista kehitystä. 4H-järjestö kannustaa jäseniään yritteliäisyyteen ja yhteistyöhön, korostaa luonnon ja ympäristön arvoja, edesauttaa käden- ja arjentaitojen hallintaa sekä edistää kansainvälistymistä ja eri kulttuurien ymmärtämistä.

4H-harrastuksessa lapsi ja nuori kasvaa kohti vastuullista ja yritteliästä aikuisuutta. Lapsen ja nuoren kehitysvaiheet huomioon ottavassa toiminnassa opitaan itse tekemällä. 4H-kerhossa omaksutaan käytännön taitoja ja tietoja koulutetun ohjaajan tuella. 4H-koulutukset ja -kurssit syventävät nuoren osaamista. Toiminnassa saadaan valmiuksia yrittäjyyteen ja työelämään.

Uuraisilla 4H-toimintaa järjestetään muun muassa kerhojen, leirien, kilpailuiden, työpalvelun ja nuorille tarkoitettujen kurssien ja koulutuksien muodossa. Uuraisten 4H-yhdistyksen jäsenmäärä on kasvanut vuosi vuodelta. Uuraisten 4H-yhdistyksellä oli 228 jäsentä vuonna 2008. Kysyntää toiminnalle on edelleen yhä enenevässä määrin, mikä asettaa haasteita toiminnan järjestämiseksi. Toimintaa pyritään järjestämään kysynnän mukaan. Vuonna 2008 kerhoja oli 12 kuudessa eri toimipaikassa.

Uuraisten 4H-yhdistyksessä toimii vastuuntuntoisia nuoria ja aikuisia ohjaajia. Kerhoihin jokainen lapsi on tervetullut uskonnolliseen tai elämäkatsomukselliseen suuntautumiseen katsomatta. Kerhoissa pyritään huomioimaan jokaisen lapsen erilaiset kyvyt toimia ja tarpeet ohjaukseen ja avunantoon.

Tulevaisuuden kehittämiskohteet ja haasteet

- Toiminnan kehittäminen yläkouluikäisille
- Vapaaehtoisien kerhonohtajien saaminen → kerhotoiminnan laajuuden säilyttäminen
- Enemmän omia projekteja ja kursseja nuorille
- Toiminnan rahoitus
- Ryhmäkoot suuria, yksi ohjaaja ei riitä
- Kerhojen lopettamisuhka kylillä

4.7.2 Mannerheimin lastensuojeluliiton Uuraisten paikallisyhdistys

Mannerheimin lastensuojeluliiton toiminnassa lapsi on osallinen ja näkyvä yhteiskunnan jäsen, jolla tulisi olla hyvä, onnellinen ja turvallinen kasvuympäristö. Vanhemmuus ja yhteinen kasvatustyö saavat arvostusta ja tukea, vapaaehtoistyö on kantava voima, samoin toisen auttaminen, välittäminen ja yhteisen vastuun kantaminen. Tärkeänä on myös lapsuuden tueksi vahvistuva sukupolvien ketju. Toimintaa ohjaavia arvoja ovat lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, inhimillisyys, suvaitsevaisuus ja ilo. Toimintaperiaatteina ovat lapsen näkökulman huomioon ottaminen, vapaaehtoisen ja ammattilaisen kumppanuus, tekemisen riemu, avoimuus, yhteistyöhakuisuus, näkyvyys, riippumattomuus ja hyvä talouden hoito.

MLL:n aatteellisena tarkoituksena on edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden perusturvallisuutta, hyvinvointia ja tervettä kehitystä. Tarkoituksensa toteuttamiseksi MLL toimii vaikuttajajärjestönä, joka kuulee lapsia, nuoria ja lapsiperheitä, ajaa heidän etujaan ja vaikuttaa lapsi- ja perhepolitiikkaan tekemällä aloitteita ja ottamalla kantaa lasten, nuorten ja lapsiperheiden puolesta. Järjestö myös edistää lapsen näkyvyyttä yhteiskunnassa. MLL pyrkii vaikuttamaan siihen, että lasten, nuorten ja lapsiperheiden perusturvallisuuden, hyvinvoinnin ja terveen kehityksen edistäminen tulevat otetuiksi huomioon yhteiskunnallisissa päätöksissä.

Paikallinen toiminta Uuraisilla

Paikallista toimintaa on viikoittainen perhekahvila, kirpputori terveysaseman neuvolan tiloissa, vuokraustoiminta (rintareput, vauvojen turvakaukalot, hyppykiikku ja kantoliina), lastenhoito, tilaisuuksien järjestäminen ja yhteistyö muiden järjestöjen kanssa, tukioppilastoiminnan tukeminen Uuraisten koulukeskuksessa sekä MLL:n valtakunnallisiin keräyksiin osallistuminen (Hyvä joulumieli-keräys sosiaalitoimen kautta).

Perhekahvila

Perhekahvila on kaikille avoin, uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton toiminta. Se pyrkii edistämään alueen yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä ennaltaehkäisemään syrjäytymistä. MLL:n perhekahvila on vertaisryhmä, jossa joukko samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä keskustelelee tai toimii yhdessä. Vertaisryhmätoiminta onkin yksi erittäin tärkeä ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön muoto.

Uuraisilla MLL:n perhekahvila on osoittautunut suosituksi ja tarpeelliseksi toimintamuodoksi. Perhekahvilassa on yksi vapaaehtoinen aikuinen vastuuvetäjänä sekä muita vapaaehtoisia aikuisia apuna. Vertaisryhmän toiminta perustuu avoimuuteen, tasa-arvoisuuteen ja jokaisen osallistujan kunnioitukseen. Voimavarakeskeisyys on tärkeä periaate. Perhekahvilassa voi olla toimintaa lapsille ja aikuisille erikseen, mutta yhdessä tekeminen on myös tärkeää. Ryhmän perimmäinen idea on tasavertainen kokemusten vaihto, ideoiden ja ratkaisujen jakaminen ja yhdessä uusien ajatusten keksiminen. Jokainen saa halutessaan osallistua toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Samalla vanhemmille annetaan tukea, tietoa ja toimintamahdollisuuksia, ja lapset saavat seuraa ja mukavaa tekemistä. Tarjolla on paikka toimia yhdessä muiden lapsiperheiden ja omien lasten kanssa sekä

tutustua uusiin ihmisiin. Perhekahvila auttaa esimerkiksi uudelle paikkakunnalle muuttavia perheitä tutustumaan toisiin lapsiperheisiin ja kotiutumaan.

Lastenhoito

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on tarjonnut lapsiperheille tilapäistä lastenhoitoapua jo yli kolmenkymmenen vuoden ajan kouluttamalla ja välittämällä perheille hoitajia. Perheet ovat voineet tilata lyhytaikaista lastenhoitoapua omien tarpeidensa mukaan piirien seudullisista välityspisteistä. MLL:n lastenhoitotoiminnassa perhe toimii hoitajan työnantajana. MLL:n roolina on kouluttaa, ohjata ja tukea hoitajia sekä välittää hoitajia perheille. Koulutuksen käyneelle hoitajalle annetaan MLL:n hoitajakortti.

Keräykset

Hyvä joulumieli-keräys on toteutettu Uuraisten kunnan sosiaalitoimen kautta: sosiaalitoimi valitsee asiakaskunnastaan perheet, joille ruokalahjakortti annetaan. Lahjakortin saamisen kriteerinä on, että perheellä on todellinen taloudellinen tarve ja useampi kuin yksi seuraavista syistä toteutuu perheen kohdalla: yksinhuoltajuus, suurperhe, vanhemman sairaus tai vammaisuus, lapsen sairaus tai vammaisuus, pitkäaikaistyöttömyys, ns. pätkätyöt, ylivelkaantuminen, pienet tulot, kriisitilanne tai hyvin nuoret vanhemmat.

EU-ruokatuki

MLL:n paikallisyhdistyksellä on mahdollisuus hakea EU-ruokatukea. Järjestöt jakavat elintarvikkeet paketteina vähävaraisille tai valmistavat niistä aterioita vähävaraisten ruokailuun. MLL:n ensisijainen kohderyhmä ovat vähävaraiset lapsiperheet. Uuraisilla EU-ruokatukea jakelevat mm. MLL:n perhekahvila sekä kunnan sosiaali- ja perhetyöntekijä.

Tulevaisuuden kehittämiskohteet ja haasteet

- Perhekahvilatoiminnan kehittäminen
- Lastenhoitotoiminnan parantaminen kunnan alueella
- Toiminnan rahoitus
- Uusien lastenhoitajien löytäminen ja kouluttaminen

4.8 Ostettavat lasten ja nuorten hyvinvoinnin palvelut

4.8.1 Perheneuvola erityistason palveluna

Neuvolatoiminnan lisäksi perheneuvolan moniammatillisten tiimien avulla pyritään auttamaan perheiden selviytymistä erilaisissa elämäntilanteissa. Perheneuvolan palvelujen piiriin hakeudutaan,

kun huoli lapsen kehityksestä tai käyttäytymisestä herää tai halutaan keskustella vanhemmuuteen ja kasvatukseen tai perhe- ja parisuhdeongelmiin liittyvistä asioista. Perheneuvolassa työmuotoina ovat neuvonta, opastus, keskustelu, erilaiset tutkimukset, kuntoutus ja terapiat. Perheneuvola tekee tarvittaessa yhteistyötä muiden tahojen, kuten päivähoiton työntekijöiden tai sosiaalityöntekijöiden kanssa. Perheneuvola sijaitsee Jyväskylässä.

Jyväskylän perheneuvolassa toimii myös erilaisia ryhmiä, joihin perheet voivat osallistua. Näitä ryhmiä ovat muun muassa ”Rakentava valinta - parisuhteen ja ihmissuhteiden kehittämisseminaari”, ”Eroseminaari - jälleenrakennus eron jälkeen”, ”Sururyhmä – lapsensa tai nuorensa menettäneille” ja ”Mitä kieltää, mitä sallia - ryhmä murrosikäisten lasten vanhemmille”. Ryhmätyöskentelyä on suunnattu myös lapsille. Näitä ovat psykoterapiaryhmät, musiikkiterapiaryhmät, lasten eroryhmät sekä oppimisvaikeuksisten kuntoutusryhmät.

Jyväskylässä toimii lisäksi Lastentutkimuskeskus, joka on Niilo Mäki Instituutin ja Jyväskylän perheneuvolan yhteinen yksikkö. Lastentutkimuskeskus on erikoistunut kouluikäisten lasten oppimisvaikeuksien tutkimiseen ja kuntouttamiseen. Tämän lisäksi psykologeilla on mahdollista saada Lastentutkimuskeskuksen kautta neuvontaa lasten oppimisvaikeuksista.

Perheneuvolan tekemän Uuraisten palvelutoiminta vuodelta 2008 –koonnin mukaan vuonna 2008 Uuraisten käyttämät perheneuvolapalvelut vähenivät hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Lähes kaikki tehty työ on ollut asiakastyötä. Uuraislaisista asiakkaista suurin osa oli kouluikäisiä lapsia ja heidän vanhempiaan. Ilmoitetuista asiakkaista noin puolet oli alakouluikäisiä. Alle kouluikäisten osuus nousi jonkun verran edelliseen vuoteen verrattuna. Uuraisilta on perheneuvolaan vuonna 2008 eniten otettu yhteyttä lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvissä ongelmissa. Lapsen käyttäytymisen ongelmat yhteydenoton syissä ovat lisääntyneet ja vanhempien erotilanteeseen liittyvät syyt vähentyneet. Vuonna 2008 perheneuvolaan ilmoittautuminen on tapahtunut useimmiten siten, että sen on tehnyt asiakas itse tai lapsen vanhemmat. Muita ohjaavia tahoja olivat terveys- ja sosiaalitoimi sekä opetustoimi. Suurin osa uuraislaisista asiakkaista vuonna 2008 on ollut aviopareja, joilla on yhteisiä lapsia, mutta yhden huoltajan perheiden osuus on selvästi kasvanut.

4.8.2 Pelastakaa lapset ry

Pelastakaa Lapset ry tuottaa erilaisia lasten ja perheiden palveluja. Pelastakaa Lapset ry:stä saatujen tietojen mukaan tärkeimmät lastensuojelupalvelut, joita järjestö tuottaa, ovat adoptioneuvonta, tukiperhe- ja lomakotitoiminta, perhesijoitustoiminta sekä lastenkotitoiminta.

Adoptioneuvonta sisältää kansainvälisen adoptioneuvonnan, kotimaan adoptioneuvonnan, perheen sisäiset adoptiot sekä neuvontaa lapsen adoptioon liittyen sitä harkitseville henkilöille. Adoptioneuvontaa annetaan tarpeen vaatiessa myös lapselle. Järjestön tehtäviin kuuluu myös lasten sijoituksen ja adoptioasioiden vieminen käräjäoikeuden vahvistettavaksi. Adoptioperheille järjestetään myös alkuvaiheessa tarvittava tuki ja jälkipalvelut. Lisäksi Pelastakaa Lapset hoitaa adoptioon liittyvää konsultaatiota ammattilaisille.

Tukiperhe- ja lomakotitoiminnan puitteissa avustetaan vapaaehtoisia ja valmennettuja loma- ja tukiperheitä. Perhesijoitustoimintaa tehdään yhteistyössä sijaishuollonyksikön kanssa erityisesti pienten lasten perhesijoituksiin ja lyhytaikaisiin sijoituksiin liittyen.

4.8.3 Keski-Suomen ensi- ja turvakoti

Keski-Suomen ensi- ja turvakoti tarjoaa lastensuojelun avo- ja laitospalveluita. Avopalveluita ovat muun muassa Alvari-perhetyö, Kuhmu/ADHD-projekti, Baby blues-toiminta, tapaamispaikkatoiminta ja avopalveluyksikkö Aino. Alvari-perhetyö on tarkoitettu perheille, joiden arkielämä on vaikeutunut esimerkiksi mielenterveysongelmien vuoksi. Alvari-perhetyössä perhettä tuetaan toimimalla yhdessä perheen kanssa. Baby Blues-toiminta on puolestaan vauvatyötä, jonka puitteissa järjestetään puhelinneuvontaa, yksilö- ja parityöskentelyä, unikoulutusjaksoja sekä Baby Blues-ryhmiä.

Ensikodissa tuetaan vauvan ja perheiden arjen elämistä, varhaista vuorovaikutusta ja vanhemmuutta. Turvakoti auttaa väkivaltaa kohdanneita tai sen uhan alla olevia henkilöitä. Ensikoti Aliisan toiminta on erikoistunut päihteitä käyttävien raskaana olevien äitien sekä vauvaperheiden hoitoon ja kuntoutukseen. Toiminnan tarkoituksena on tukea ja ohjata äitejä päihteettömyyteen, minkä lisäksi tuetaan myös vanhemmuutta sekä lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Myös Avopalveluyksikkö Aion toiminta kohdistuu raskaana oleviin päihdeongelmaisiiin naisiin ja alle 3-vuotiaiden lasten perheisiin.

Väkivallalle altistunut lapsi tarvitsee apua, on hän sitten ollut itse väkivallan kohteena tai sivustaseuraajana. Turvakotipaikkojen riittävä saatavuus ja nopea, asianmukainen hoito tulee turvata kaikille väkivallalle altistuneille lapsille.

4.8.4 Seurakunnan perheneuvonta

Keski-Suomen seurakuntien perheasiain neuvottelukeskus palvelee parisuhteeseen liittyvien ongelmien neuvotteluapuna. Keskusteluja käydään tarpeen mukaan yksin, pariskunnan ja koko perheen kesken. Myös neuvottelujen määrä riippuu parisuhteen tarpeista. Neuvottelukeskuksen toiminta-alueena on koko Keski-Suomen maakunta Kuhmoista lukuun ottamatta.

Vuonna 2007 neuvottelukeskuksessa oli asiakkaana 996 henkilöä; edelliseen vuoteen verrattuna määrä kasvoi 90 henkilöllä. Sukupuolten välillä asiakasmäärissä on tapahtunut lähentymistä. Ensimmäistä kertaa miesten kävijämäärä ylitti (kahdella henkilöllä) naiskävijöiden kokonaismäärän. Myös perheasiain neuvottelukeskuksen parineuvottelujen määrä on kasvanut usean vuoden ajan. Viime vuonna kyseiset neuvottelut ylittivät yksin tulevien määrän yli 200 käynnillä.

Perheasian neuvottelukeskuksen asiakkaista eniten on työikäisiä 30 - 49-vuotiaita henkilöitä, joilla on usein alaikäisiä lapsia. Vuonna 2007 vuorovaikutusongelmat olivat yleisin syy tulla neuvotteluihin, joihin hakeutui 179 henkilöä (pariskuntina 124 henkilöä). Uskottomuus ja erokysymykset olivat toisena merkittävänä tulossyynä. Uskottomuuden vuoksi neuvotteluihin hakeutui 145 henkilöä ja eroon liittyvien asioiden vuoksi 104 henkilöä. Fyysiseen tai henkiseen väkivaltaan apua haki kaikkiaan 95 henkilöä.

5 Hyvinvointikysely Uuraisten kunnan lapsille, nuorille ja lapsiperheille

Lastensuojelusuunnitelman työryhmä koki tärkeänä kuntalaisten äänen kuulumisen lastensuojelusuunnitelmaprosessissa. Syksyllä 2009 heräsi idea hyvinvointikyselyn toteuttamisesta osana lastensuojelusuunnitelmaa. Hyvinvointikyselyn avulla haluttiin kartoittaa kunnan lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia, palveluita ja niiden kehittämistä Uuraisilla. Hyvinvointikyselyyn vastaamalla kuntalaisille annettiin mahdollisuus tuoda esiin omia ajatuksia, kokemuksia ja kehittämisideoita lapsille, perheille ja nuorille järjestetyistä palveluista.

Hyvinvointikysely tehtiin syksyllä 2009 kolmelle ryhmälle: 3 - 9-luokkalaisille lapsille ja nuorille koulupäivän aikana, 5 - 21-vuotiaille nuorille postitse tulevana kyselynä sekä lapsiperheille joko postitse tai päivähoidon kautta tulevana kyselynä. Hyvinvointikyselyn laativat yhdessä Uuraisten kunnan hallintokunnat, Uuraisten terveydenhuolto sekä seurakunnat, järjestöt ja yhteisöt. Kysely herätti mielenkiintoa kunnan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalveluita kohtaan. Kyselyiden vastausprosentti vaihteli. Vastausprosentti lasten kyselyssä oli 95,5 %, nuorten kyselyssä 14,2 % sekä lapsiperheiden aikuisten kyselyssä 34,5 %.

Hyvinvointikyselyiden avulla haluttiin kartoittaa erityisesti tyytyväisyyttä lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluihin, kunnan vahvuuksia ja heikkouksia em. palveluissa sekä tärkeimpiä tulevaisuuden kehittämiskohteita. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden kokemuksia palveluista kartoitettiin kyselyssä seitsemän osa-alueen kautta. Painopisteet kunnassa tarjottavien palveluiden osalta olivat varhaiskasvatuksessa (kunnan päivähoito sekä seurakunnan lapsityö), äitiys- ja lastenneuvolapalveluissa, perhetyössä, lastensuojelussa, opetustoimessa sekä nuoriso- ja vapaa-ajan toiminnoissa (kunnan vapaa-aikatoimi, seurakunnat, 4H, muut järjestöt ja yhteisöt).

Uuraisten kunnan vahvuuksina nähtiin:

- Pieni kunta → yhteisöllisyys
- Rauhallinen, turvallinen ja luonnonläheinen sijainti sekä asuinalueet
- Pienet kyläkoulut
- Peruspalveluiden saatavuus
- Järjestöjen ja yhteisöjen aktiivinen toiminta
- Koulujen ja kotien yhteistyön onnistuminen

Tärkeimmiksi kehityskohteiksi koettiin:

- Tilapäisen lapsiperheiden kotipalvelun puuttuminen (lasten- ja kodinhoitoapu) → tarjoaminen kaikille kuntalaisille tasapuolisesti
- Koulukuraattoripalveluiden lisääminen (kuuntelevan aikuisen tarve lapsilla ja nuorilla)

- Kuntalisän puute
- Päivähoitopaikkojen riittävyys
- Kouluterveydenhoitajan tavoitettavuus
- Neuvolapalveluiden saatavuus
- Koulujen tilakysymykset (ahtaus, sisäilmaongelmat, liikuntatilojen puute)

Hyvinvointikyselyn vastauksissa nousi esille tarkemmin seuraavaa:

Varhaiskasvatus (kunnan päivähoito ja seurakunnan lapsityö)

Kunnallisessa varhaiskasvatustoiminnassa pidettiin tärkeänä kasvatuskumppanuutta vanhempien kanssa. Vastausten mukaan 70 % vanhemmista koki omat vaikutusmahdollisuutensa toimintaan ja sen sisältöihin hyväksi. Toisaalta vastaajissa oli 10 % sellaisia, jotka kokivat omat mahdollisuutensa välttäviksi. Haasteena onkin löytää sellaiset kasvatuskumppanuuden työmuodot, jotka vastaavat perheiden toiveita ja tarpeita. Vastaajilla oli huoli päivähoitopaikkojen riittävydestä, perhepäivähoidon jatkuvuudesta sekä ryhmien koosta. Suurimpana heikkoutena tuotiin esiin tilapäisen lasten- ja kodinhoitoavun puute. Päivähoitoon kaivattiin avoimia palveluja, jotka palvelisivat tilapäistä hoidon tarvetta sekä tarjoaisivat kotona oleville lapsille mahdollisuuden varhaiskasvatuspalveluihin. Kuntalisän puute nähtiin myös heikkoutena.

Äitiys- ja lastenneuvola

Uuraisten neuvolan tavoitettavuus ja hoitoon pääsy koettiin pääosin kiitettävänä, Tikkakosken neuvolassa taas tavoitettavuus ja hoitoon pääsy koettiin välttäväksi. Neuvolan sijaintiin oltiin tyytyväisiä. Neuvolan tärkeimmäksi toimintamuodoksi nousivat terveydenhoitajan tarkastuskäynnit. Seuraavana olivat perhevalmennus ensimmäistä lasta odottaville, lääkärintarkastukset sekä kotikäynnit. Suurimpina kehittämiskohteina ja parannettavina asioina nostettiin esiin palveluiden saatavuus, huono ja riittämätön soittoaika ja ajanvaraus, vaihtuvat sijaiset sekä toive pidemmistä neuvola-ajoista ja mahdollisuudesta valita perheelle sopiva neuvola-aika ja paikka.

Perhetyö ja lastensuojelu

Perhetyön ja lastensuojelun osalta kyselyistä nousi selkeiten esille lapsiperheiden kotipalvelun puute. Kyselyssä ollut kommentti ”Pitääkö olla alkoholisti, narkkari tai päästään vinksautanut ennen kuin saa kotiapua?” kuvaa hyvin kuntalaisten ajatuksia varhaisen tukemisen ontumisesta. Tarve tilapäiseen lasten ja kodinhoitoavun apuun koettiin valtavana kaikissa lapsiperheissä. Tärkeänä nähtiin, että kotipalvelua tarjottaisiin myös ”tavallisille” perheille, ei pelkästään lastensuojeluperheille. Perhetyön palveluista tiedottaminen nähtiin myös tarpeellisena kehittämiskohteena.

Koulu

Hyvinvointikyselyn tulosten perusteella Uuraisten koulujen vahvuuksiksi koettiin koulujen ja kotien hyvä yhteistyö, koulujen viihtyvyys ja ilmapiiri, tutut ja hyvät opettajat sekä koulujen koko. Koulujen toivottiin erityisesti kehittävän kouluterveydenhoitajan tavoitettavuutta, koulukuraattoripalveluiden lisäämistä, kiusaamiseen puuttumista, liian suurien yhdysluokkien ryhmäkoon pienentämistä sekä koulujen tilakysymyksiä (muun muassa ahtaus, sisäilmaongelmat ja liikuntatilojen puute).

Nuorisotyö ja vapaa-aika (kunnan vapaa-aikatoimi, seurakunnat, 4H, muut järjestöt ja yhteisöt)

Hyvinvointikyselyiden mukaan vanhemmat toivoivat tukea vanhemmuuteensa ja arjessa jaksamiseen. Sekä aikuiset että lapset toivoivat koko perheen yhteisiä toimintoja. Lasten kyselyistä nousi esiin kuuntelevan aikuisen tarve. Lapsille ja nuorille suunnattuja toimintoja ja harrastusmahdollisuuksia toivottiin muuallekin kuin kirkonkylälle. Nuorille toivottiin myös enemmän ohjattua ja ohjelmallista toimintaa.

6 Maakunnallinen sosiaalipäivystys

Uuraisten kunnassa niin kuin muissakin Keski-Suomen kunnissa on järjestetty virka-ajan ulkopuolinen, kiireellinen ”sosiaalipalvelu”. Tällä ”sosiaalipalvelulla” eli sosiaalipäivystyksellä tarkoitetaan toimipisteen aukioloajan jälkeisen sosiaalihuollollisen päivystystoiminnan järjestämistä niin, että voidaan eri vuorokauden aikoina vastata välittömiin ja kiireellisiin sosiaalipalveluiden tarpeisiin sekä ohjata asiakasta saamaan muuta apua. Sosiaalipäivystys sisältää kaikki kiireellisen sosiaalipalvelun ominaisuudet. Sosiaalipäivystyksen avulla voidaan luoda arjen turvallisuutta keskelle kriisitilannetta, joka ei katso aikaa tai paikkaa.

Sosiaalipäivystyksen järjestämisessä korostuu virka-ajan ulkopuolinen puuttuminen akuutteihin sosiaalisiin hätätilanteisiin perheen lastensuojeluasioissa. Keski-Suomen sosiaalipäivystyshankkeen ohjausryhmä linjasi maakunnallisen sosiaalipäivystyksen tilannerajauksen koskevan pääasiassa lastensuojeluasioita. Kuitenkin myös ne sosiaaliset hätätilanteet, joissa ei ole kyse lastensuojelusta, käsitellään tarvittaessa tilannekohtaisesti. Näin ollen sosiaalipäivystyksen järjestämisellä on pyritty päätarkoituksellisesti vastaamaan asiakkaiden välittömiin tarpeisiin virka-ajan ulkopuolella sekä ohjaamaan heitä saamaan muuta apua. Tarvittaessa myös valmistellaan ja tehdään viranomaispäätöksiä. Mobile-kunnissa, joihin myös Uurainen kuuluu, on toiminut 1.1.2007 alkaen seudullinen etupäivystysrengas, jonka lisäksi on muodostettu virkavastuulla toimivista sosiaalityöntekijöistä maakunnallinen takapäivystysrengas.

Sosiaalipäivystyksen toimintamallin periaatteesta oli se yhteinen käsitys, että sosiaalipäivystyksen yhteydenotossa tulee olla niin sanottu korkea kynnyks. Korkealla kynnyksellä tarkoitetaan sitä, että ainoastaan eri viranomaistahot, muun muassa Hätäkeskus, Poliisi tai Mobile, arvioivat virka-ajan ulkopuolella kuntalaisen yhteydenotoista kiireellisen sosiaalityön tarpeen ja ottavat tarvittaessa yhteyttä sosiaalipäivystykseen. Sosiaalipäivystyksen etupäivystäjä tekee virka-ajan ulkopuolella sosiaalityön asiakkaisiin liittyvissä tilanteissa tarvittaessa arvion takapäivystäjän tarpeesta ja hälyttää tarvittaessa takapäivystäjän. Takapäivystäjänä on toimivaltainen sosiaalityöntekijä, joka päivystää viikon kerrallaan

matkapuhelimen ääressä sosiaalitoimistojen aukioloaikojen ulkopuolisena aikana normaalin päivätyönsä ohella. Mobile-kunnissa etupäivystäjänä toimii kriisikeskus Mobile, jonne siis kuka tahansa mm. yksityinen henkilö, poliisi, terveystoimi, pelastuslaitos, hätäkeskus ja lastensuojeluyksiköt, voivat ottaa yhteyttä huomattuaan sosiaalityön tarpeen virka-ajan ulkopuolella. Maakunnallinen sosiaalipäivystäjä (ts. takapäivystäjä) on viranomaistahojen ja muiden maakunnassa toimivien päivystysrenkaiden työntekijöiden tavoitettavissa päivystysvuoronsa aikana. Ylikunnallisessa sosiaalipäivystysjärjestelmässä asiakasprosessi voidaan jakaa asiakastilanteen tunnistamiseen, sosiaalipäivystyksen asiakkuuteen sekä muihin palveluihin siirtymiseen.

Sosiaalipäivystyksen raportin (1.1. - 31.10.2007) mukaan Mobilen etupäivystykseen tulleissa yhteydenotoissa oli lähes poikkeuksetta kyse lastensuojeluun liittyvistä asioista; vain neljään prosenttiin kaikista yhteydenotoista ei liittynyt lastensuojelullista huolta. Ensisijaisiksi syyksi nousivat vanhempien päihteiden käyttö (66 kertaa), lapsen karkaaminen (50 kertaa), perheväkivalta tai sen uhka (39 kertaa), lapsen heitteelle jättö (35 kertaa), sekä nuorten kuulustelut (32 kertaa) tai päihteiden käyttö (35 kertaa). Myös takapäivystäjille tulleista yhteydenotoista lastensuojelulliset asiat korostuivat; vain 3,5 prosenttia kaikista yhteydenotoista ei liittynyt lastensuojeluun. Yhteydenottojen pääasialliset syyt olivat samoja kuin etupäivystyksen kohdalla.

7 Lastensuojelun kuvaus

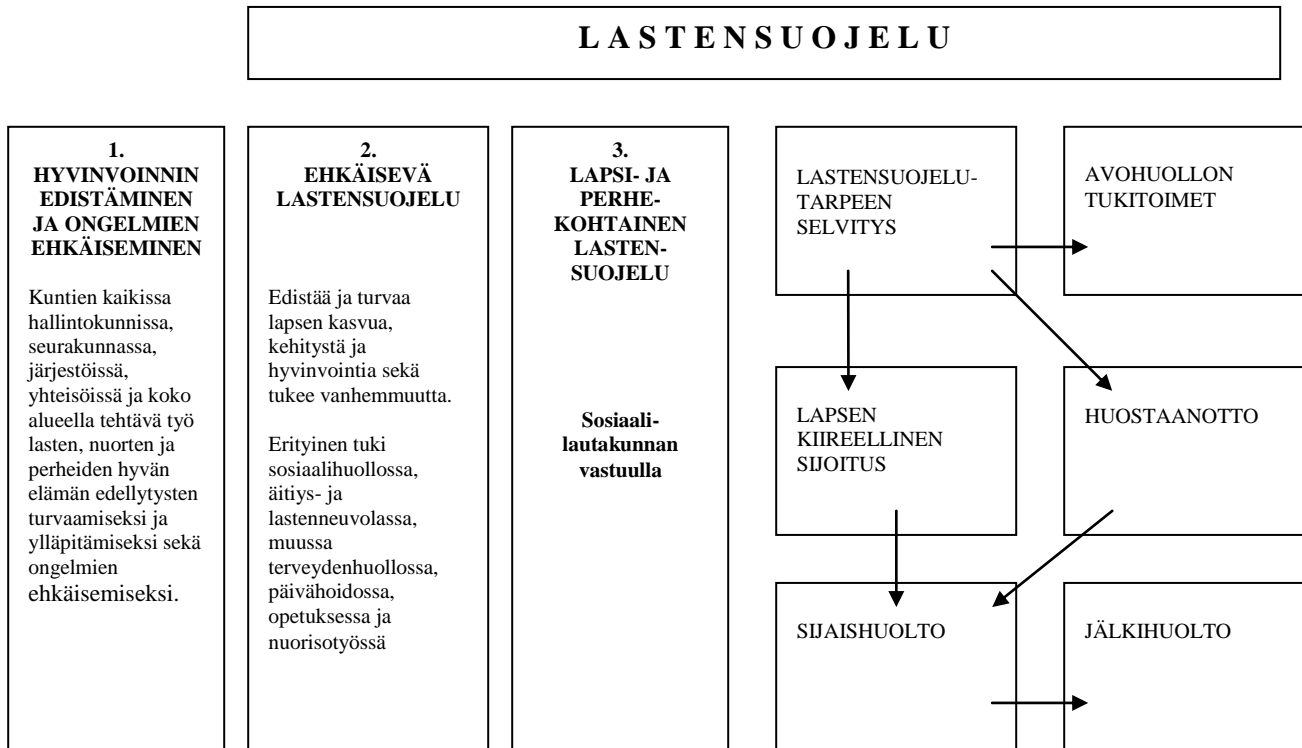
7.1 Lastensuojelulain mukainen palvelujärjestelmä

Lastensuojelutyöllä pyritään toteuttamaan Lastensuojelulain (417/2007) 1 §:ssä asetettua tavoitetta turvata lasten oikeus turvalliseen kasvu ympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista ja kasvatuksesta, johon muut sukulaiset ja tuttavat voivat myös osallistua ja siten tukea perheen arkea. Yhteiskunnalla on kuitenkin viimesijainen vastuu lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Lastensuojelutyöllä pyritään turvamaan lasten oikeudet vaikuttamalla yleisiin kasvuoloihin, tukemalla vanhempia lasten kasvatuksessa sekä tarvittaessa tekemällä perhe- ja yksilökohtaista työtä. Palvelut toimivat etenevänä yksilökohtaisena prosessina, ja toisaalta ne muodostavat yhdessä toimivan palveluverkoston, jonka avulla vastataan lasten, nuorten ja perheiden palvelutarpeisiin. Yhteistyötä tehdään esimerkiksi päivähoiton, koulun, neuvolan ja terveydenhuollon kanssa.

Yhteistyö lapsen, nuoren ja hänen perheensä kanssa on lastensuojelusuunnitelman punainen lanka. Lähtökohtana on vaikuttaa lapsen ja nuoren kasvuoloihin niin, että yksilöllinen hyvä elämä ja kasvu ovat mahdollisia. Jos vanhemmat, lapsen lähellä elävät, lasten kanssa työskentelevät tai lapsi tai nuori itse kokee huolta lapsen kasvusta tai kehityksestä, tulee antaa oikea-aikaisesti sellaista tukea ja palveluita, joiden avulla lapsi, nuori ja perhe selviävät hankalista olosuhteista ja tilanteista huolimatta.

Lastensuojelulaki määrittää lastensuojeluksi lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun, jota ovat lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto. Tämän lisäksi kunnan tulee järjestää ehkäisevää lastensuojelua, jonka tarkoituksena on edistää ja turvata lapsen kasvua ja hyvinvointia sekä tukea

vanhempia. Ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan myös muiden palvelujen piirissä, kuten päivähoitossa tai kouluissa.

Kuvio 3. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin palvelukokonaisuus

7.1.1 Hyvinvoinnin edistäminen ja ongelmien ehkäiseminen

Kuntien tehtävänä on kuntalain mukaan turvata väestölleen hyvän elämän edellytyksiä. Uuraisten hyvinvointipoliittinen ohjelma kuvaa tätä tehtävää, jossa työ ja toimeentulo, terveys, rakennettu ympäristö, luonto ja asuminen, koulutus, sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttaminen on otettu hyvinvointia luoviksi tavoitteellisiksi kehittämiskohteiksi. Myös seurakunnan, yhteisöjen ja järjestöjen keskeisenä tehtävänä on järjestää mielekästä toimintaa ja lisätä väestön hyvinvointia.

7.1.2 Ehkäisevä lastensuojelu

Uuden lastensuojelulain (417/2007, 3 §) mukaan kunnan tulee järjestää ehkäisevää lastensuojelua, jonka tarkoituksena on edistää ja turvata lapsen kasvua ja hyvinvointia sekä tukea vanhempia. Ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan paitsi lastensuojelussa, myös kunnan muiden palvelujen piirissä: äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoitossa, opetuksessa ja

nuorisotyössä annettava erityinen tuki silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana, on tätä ehkäisevää työtä. Ehkäisevä lastensuojelutyö on mm. lapsille ja nuorille järjestettävää informaatiota, neuvontaa, perhepalveluja, perhetyötä, vertaistukea, yhteisön tukea, oppilashuoltoa, tehostettua tukea päivähoitossa ja neuvolassa. Hallituksen esityksen (252/2006) mukaan ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan myös lastensuojelulain (417/2007) 2 luvussa tarkemmin säädettyjä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyviä tehtäviä, kuten lasten ja nuorten kasvuolojen seuraamista ja kehittämistä sekä palvelujärjestelmän kehittämistä. Sosiaalitoimen ja kunnan muiden viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä. Sosiaalitoimen on myös välitettävä tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin kunnan asukkaille ja kunnassa toimiville yhteisöille. (Lastensuojelulaki 417/2007, 7 §)

Kunnan on sosiaali- ja terveydenhuoltoa, opetustointia sekä muita lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluja järjestäessään ja niitä kehittäessään huolehdittava siitä, että näiden palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten kasvatuksessa ja saadaan selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarve. Kunnan on järjestettävä tarvittaessa erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa. Palveluja järjestettäessä ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota lasten ja nuorten tarpeisiin ja toivomuksiin. (Lastensuojelulaki 417/2007, 8 §.)

Lastensuojelu ymmärretään siis laajasti kaikkia lasten, nuorten ja perheiden palveluita käsittäväksi kokonaisuudeksi, jossa varhaista puuttumista ja tukea vahvistetaan ja ongelmien syntymistä pyritään ehkäisemään peruspalveluissa jo ennen lastensuojeluasiakkuuden syntymistä. Ehkäisevän työn muotojen kehittäminen esimerkiksi kiertävän lastensuojelun erityislastentarhanopettajan työn, koulukuraattori ja –psykologipalvelujen, vertaisryhmien, tehostetun neuvolatyön ja ehkäisevän perhetyön keinoin on uuden lastensuojelun hengen mukaista.

7.1.3 Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto. Usein lastensuojelun asiakkuus alkaa (1.) lastensuojeluilmoituksella ja sen jälkeen tehtävällä lastensuojelutarpeen arvioinnilla tai kiireellisellä lastensuojelutoimella. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, myös nimettömänä, mutta monilla virnaomaisilla on siihen myös salassapitosäännöksistä riippumaton velvollisuus. Lastensuojeluviranomaisen on ilmoitettava myös poliisille, mikäli on syytä epäillä rikoslain (39/1889) 20 tai 21 luvussa rangaistavaksi säädettyä vakavaa tekoa. Lastensuojelun asiakkuus voi alkaa myös (2.) vanhempien aloitteesta tai (3.) työntekijöiden huolen perusteella.

7.1.3.1 Lastensuojelun avohuollon prosessi

Lastensuojelun asiakkuus alkaa, kun ryhdytään kiireellisiin lastensuojelutoimenpiteisiin tai päätetään tehdä lastensuojelutarpeen selvitys. Sosiaalityöntekijä tekee asiakkuuden alkamisesta merkinnän asiakirjoihin ja ilmoittaa siitä huoltajalle ja lapselle. Mikäli päädytään lastensuojelutarpeen selvitykseen, se on tehtävä ilman aiheetonta viivytyksiä. Uusi lastensuojelulaki velvoittaa arvioimaan

lapsen tilanteen huolellisesti ei-kiireellisissäkin tapauksissa kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksesta. Lastensuojelutarpeen selvityksestä vastaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Selvityksessä arvioidaan lapsen kasvuololoja, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kokonaistilannetta sekä lastensuojelutoimenpiteiden tarvetta.

Mikäli selvityksessä todetaan tarve lastensuojelun avohuollon tukitoimiin, laaditaan asiakassuunnitelma. Avohuollon asiakassuunnitelma laaditaan yhteistyössä perheen kanssa. Suunnitelma tarkastetaan säännöllisesti ja sitä täydennetään tarvittaessa erillisellä hoito- ja kasvatussuunnitelmalla. Asiakassuunnitelmassa määritellään keinot perheen tukemiseksi. Avohuollon tukitoimia Uraisilla ovat:

- lastensuojelun avohuollon taloudellinen tuki
- ehkäisevä toimeentulotuki
- asiakkaan keskustelut sosiaalityöntekijän kanssa: ohjaus ja neuvonta
- lastensuojelun perhetyö
- päivähoidon järjestäminen
- tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta
- loma- ja virkistystoiminnan tukeminen
- laitostuntoutusjaksot koko perheelle tai lapselle ja/tai toiselle vanhemmalle (esim. Ensi- ja turvakoti)
- hoito- ja terapiapalvelut
- vertaisryhmätoiminta
- perhehoito ja laitoshoidon lastensuojelun avohuollon tukitoimena
- Muut ostopalvelut

Lastensuojelun avohuollossa tehdään yhteistyötä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa, mikä edellyttää laajojen verkostojen hallintaa. Yhteistyötahoja ovat muun muassa koulut, päivähoito, terveydenhuolto ja järjestöt.

Asiakkaan tilanteen tarkastaminen edellyttää säännöllistä yhteistyötä perheen ja myös muiden viranomaisten kanssa. Tämä toteutetaan palaverien, asiakastapaamisten, puhelinkeskustelujen ja ajantasaisen dokumentoinnin avulla. Suunnitelmaa tarkastettaessa tarjotaan tarvittaessa lisää tukitoimia ja räätälöidään palveluvalikoimaa asiakkaiden tarpeisiin vastaavaksi.

7.1.3.2 Huostaanotto prosessi

Lapsi on otettava sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto, jos:

- 1) puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä; tai
- 2) lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään.

Huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan kuitenkin ryhtyä vain, jos:

1) avohuollon tukitoimet eivät olisi lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia taikka jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi; ja

2) sijaishuollon arvioidaan olevan lastensuojelulain 4§:n mukaisesti lapsen edun mukaisia.

Huostaanottoa valmisteltaessa selvitetään lapsen, vanhempien tai huoltajien sekä muiden läheisten mielipiteitä ja toivomuksia. Perheenjäsenille järjestetään myös viralliset kuulemiset ja tiedoksiannot. Sosiaaliviranomaisten oman dokumentaation rinnalle pyydetään lausuntoja muilta tarvittavilta tahoilta. Niin kiireellisessä sijoituksessa kuin myös huostaanoton valmistelussa oikeudellisten prosessien hallinta on tärkeää. Lastensuojelulain 40§:n mukaisesti sosiaalityöntekijöillä tulee olla valmistelutyön tukena oikeudellista asiantuntemusta ja muuta lastensuojelun toteuttamiseksi tarvittavaa asiantuntemusta.

Huostaanotto voi olla asiakkaiden suostumukseen perustuva tai tahdonvastaista. Jos asianomaiset eivät vastusta huostaanottoa, päätöksen tekee lastensuojelulain 13 § 1 momentissa määritelty sosiaalihuollon johtava viranhaltija lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian. Mikäli huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa huostaanottoa tai sijaishuoltoa, asian käsittelee hallinto-oikeus johtavan viranhaltijan tekemän hakemuksen perusteella (ks. lisää Lastensuojelulaki 417/ 2007 44 § Hakemus hallinto-oikeudelle).

Kun lapsi on otettu huostaan, sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseksi päättää lapsen olinpaikasta sekä hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta ja näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta opetuksesta ja terveydenhoidosta.

Huostaanottopäätös on voimassa toistaiseksi. Huoltajat, vanhemmat ja 12 vuotta täyttänyt lapsi sekä henkilö, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on, voivat hakea huostaanoton lopettamista. Huostassapito on lopetettava, kun lastensuojelulain (417/2007) 47 §:n mukaista tarvetta ei enää ole, ja se on lapsen edun mukaista. Huoltosuunnitelmien yhteydessä tulee säännöllisesti arvioida huostaanoton purkamisen mahdollisuutta.

Lapsen kiireellinen sijoitus on mahdollinen toimenpide, jos lapsi on välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen tarpeessa. Ennen päätöstä kiireellisestä sijoituksesta on selvittävä lapsen, vanhemman, huoltajan sekä muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavan henkilön mielipide ja käsitys asiasta. Selvittäminen voidaan jättää tekemättä, jos selvittämisestä aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa haittaa lapsen terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle. Kiireellisen sijoituksen aikana sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus päättää lapsen asioista kiireellisen sijoituksen tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa siten kuin lastensuojelulain 45§:ssä säädetään.

7.1.3.3 Sijaishuolto

Sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshuoltona tai muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Sijaishuollon aikana lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on yhteydessä sijaishuoltoon sijoitettuun lapseen, hänen vanhempiinsa ja huoltajaansa sekä sijaishuoltopaikan edustajaan lapsen huollon jatkuvuuden turvaamiseksi. (Lastensuojelulaki 2007/417, luku 10.)

Jälkihuolto koskee sijaishuollossa ja vähintään puoli vuotta kestäneessä avohuollon sijoituksessa olleita lapsia ja nuoria. Kunnan jälkihuoltovelvoite päättyy nuoren täyttäessä 21 vuotta tai viiden vuoden kuluttua siitä, kun lapsi on ollut sijoituksen jälkeen viimeksi lastensuojelun asiakkaana. (Lastensuojelulaki 417/2007 75-76 §.) Jälkihuollossa tuetaan lasta, nuorta sekä hänen vanhempiaan ja huoltajiaan pääsääntöisesti samoilla keinoilla kuin avohuollon tukitoimissa. (Lastensuojelulaki 2007/417, luku 12.) Jälkihuollon tuki ja palvelut riippuvat yksilöllisistä tarpeista. Jälkihuollon puitteissa voidaan järjestää muun muassa taloudellista avustamista, asumispalveluita, päihde- ja terapiapalveluita sekä tukihenkilötoimintaa.

7.2 Lastensuojelun järjestäminen Uraisilla

7.2.1 Lastensuojelun perhetyö Uraisilla

Uraisilla sosiaalityön kokonaisuudesta vastaavat sosiaalityöntekijä ja sosiaalijohtaja. Kunnassa työskentelee lisäksi yksi lastensuojelun perhetyöntekijä. Sosiaalityöntekijän ja perhetyöntekijän yhteistyössä toteutettu perhetyön ennaltaehkäisevä työskentelymalli, varhainen puuttuminen ja tuki ovat vähentäneet kunnan huostanottojen määrää viime vuosina. Tällä hetkellä kriisiytyneissä perhetilanteissa perheelle voidaan tarjota tukea kotiin aiempaa nopeammin ja varhaisemmassa vaiheessa. Uraisilla lastensuojelun perhetyöntekijä tekee mahdollisuuksien mukaan myös ennaltaehkäisevää perhetyötä. Ennaltaehkäisevällä perhetyöllä autetaan ja tuetaan perheitä, joiden toimintakyky on heikentynyt, mutta jotka eivät ole lastensuojelun asiakkaita.

Perhetyö Uraisilla on luonteeltaan ennaltaehkäisevä ja avohuollollinen lastensuojelutyön muoto. Perhetyöllä pyritään tukemaan perheitä suunnitelmallisesti erilaisissa elämän muutos-, kriisi- ja ongelmatilanteissa. Perhetyötä tehdään pääasiassa perheen kotona joko lasten, vanhempien tai koko perheen yhteisillä tapaamisilla. Perhetyöllä pyritään auttamaan perheen arjen sujuvuutta vahvistamalla vanhemmuutta ja tukemalla lasten hoidossa ja huolenpidossa. Perhetyön tavoite on löytää yhdessä perheen voimavarat ja saada perheen tilanne tasaantumaan siten, että he selviävät omillaan. Perhetyön keinoja ovat erilaiset keskustelut kasvatuksellisen tuen, ohjauksen ja neuvonnan muodoissa, toiminnalliset menetelmät, yhdessä tekeminen sekä ohjaus erilaisten lapsiperheiden palvelujen piiriin.

Perhetyö aloitetaan tiiviissä yhteistyössä sosiaalityöntekijän kanssa. Perheen kanssa yhdessä laaditaan perhetyön suunnitelma ja työskentelyn tavoitteet. Työskentely suunnitellaan jokaiselle perheelle sen tarpeita vastaavaksi, ja se voi pitää sisällään esimerkiksi myönteisten kasvatusten menetelmien vahvistamista, positiivisen vuorovaikutuksen lisäämistä, terveyteen, toimeentuloon ja parisuhteeseen liittyvää tukemista tai kriisitilanteesta selviytymisessä tukemista. Perhetyön tavoitteita ja suunnitelmia arvioidaan säännöllisin väliajoin, ja se myös päätetään yhdessä perheen, perhetyöntekijän ja sosiaalityöntekijän kanssa.

Uraisilla perhetyön vahvuus on toimiva ja tiivis yhteistyö koulun, päivähoidon ja neuvolan kanssa. Esimerkkinä yhteistyöstä on päivähoidon, seurakunnan ja eri järjestöjen kanssa viikoittain toteutettava Eka Vauva-ryhmä ensimmäisen lapsensa saaneille vanhemmille. Tulevaisuudessa yhteistyötä myös nuorisotyön ja lastensuojelun välillä on tiivistettävä esimerkiksi säännöllisten tapaamisten kautta. Tapaamisilla voidaan lisätä tietoisuutta toiminnoista, yhtenäistää verkostoja ja luoda yhteisiä toimintatapoja eri toimijoiden välille. Myös mahdollisten uusien toimintojen kehittäminen vaatii

resurssien yhdistämistä. Tulevaisuudessa on lisättävä myös tiedotusta lapsiperheiden palveluista perhetyön osalta.

Perhetyön asiakasperheiden määrä on viime vuosina ollut jälleen kasvussa. Vuonna 2007 perhetyön asiakkaina oli kuusitoista perhettä ja 58 lasta. Vuonna 2008 perhetyön piirissä oli kaksikymmentä perhettä ja 66 lasta. Vuonna 2009 perhetyön asiakkaana oli kaksikymmentäkaksi perhettä, joissa lapsia on yhteensä 87. Asiakasperheitä työntekijällä on noin 7 - 15 kuukaudessa. Asiakasmäärien kasvaessa ennaltaehkäisevän perhetyön osuus vähenee. Kuntalaiskyselyssä kuitenkin nousi esiin perheiden tarve lapsiperheiden varhaiseen tukemiseen tilapäisen kotipalvelun muodossa. Lapsiperheiden kotipalvelun kehittäminen lastensuojelun perhetyön rinnalle mahdollistaisi uuden lastensuojelulain edellyttämän perheiden tukemisen jo varhaisessa vaiheessa. Perheiden ja lasten hyvinvoinnin oikea-aikainen ja varhainen tuki on kunnalle taloudellisempaa kuin kalliiden, korjaavien erityispalveluiden käyttö tilanteiden kriisiytyttyä.

Tulevaisuuden kehittämiskohteet ja haasteet

- Lapsiperheiden tilapäisen kotipalvelun järjestäminen perhetyön rinnalle on tärkeä kehittämiskohde.
- Lapsiperheiden tilapäisen kotipalvelun järjestäminen mahdollistaisi uuden lastensuojelulain edellyttämän varhaisemman puuttumisen ja ehkäisevän tukemisen aiempaa paremmin.

7.2.2 Lastensuojelun avohuollon ja sijoitusten lukumäärien kehitys

Lastensuojelutarpeeseen vaikuttavat monet tekijät. Muun muassa perheiden pitkäaikaiset taloudelliset vaikeudet, vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä uudenlaiset perherakenteet näkyvät lastensuojelutarpeen kasvun taustalla.

Vuonna 2006 koko maassa oli lastensuojelun avohuollon piirissä 59 069 lasta ja nuorta, joista 5,4 prosenttia alle 18-vuotiaista. Näistä 29,5 prosenttia oli uusia asiakkaita. Vuonna 2006 avohuollon piirissä olevien lukumäärä pysyi lähes samalla tasolla edellisvuoteen verrattuna. Uraisilla avohuollon piirissä olevien 0 -17-vuotiaiden lasten ja nuorten lukumäärää on mahdoton tarkasti määrittää, koska ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö (perhetyön tarjoaminen myös muille kuin lastensuojeluperheille) sekä avohuollon lastensuojelutyö menevät päällekkäin. Uraisilla on pyritty tarjoamaan räätälöidysti ennaltaehkäisevää tukea perheille, lapsille ja nuorille heidän elämäntilanteissaan. Ehkäisevällä perhetyöllä autetaan ja tuetaan perheitä, joiden toimintakyky on alentunut, mutta jotka eivät ole lastensuojelun asiakkaita. Perhetyön piirissä on myös muita kuin lastensuojeluperheitä. Uraisten perhetyön avulla tuettujen perheiden ja lasten määrä on vuosi vuodelta kasvanut. Vuonna 2007 tuettuja perheitä oli 16, joissa lapsia oli 58. Vuoden 2009 lukujen mukaan Uraisilla on ollut 22 perhetyön perhettä, joissa lapsia on yhteensä 87.

Vuonna 2006 oli koko maassa kodin ulkopuolelle sijoitettuna 15 628 0 - 17-vuotiaista lasta ja nuorta, joka on 1,2 prosenttia kaikista alle 18-vuotiaista. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen kokonaismäärä on kasvanut viime vuosina 2 - 5 prosentin vuosivauhtia, ja vuonna 2006 kasvua oli kaksi prosenttia. Vuonna 2006 Uraisilla kodin ulkopuolelle sijoitettuja (sisältää avohuollon tukitoimin sijoitetut) lapsia

ja nuoria oli yhteensä viisi. Näistä kolme oli sijoitettuna perhehoitoon ja kaksi laitoshoittoon. Sen lisäksi yksi nuori oli jälkihuollon piirissä. Vuoden 2007 aikana kodin ulkopuolelle sijoitettuja oli vain kaksi lasta/nuorta. Sen lisäksi jälkihuollon piirissä oli kaksi nuorta. Vuonna 2008 jälkihuollon piirissä oli edelleen kaksi nuorta. Tämän lisäksi yksi nuori on huostaan otettu (sijoituspaikkana oma koti), yksi nuori sijoitettu kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimin ja yksi lapsi perhehoidossa.

Uuraisilla sijaishuollon asiakasmäärät ovat pysyneet pieninä. Ennaltaehkäisevällä työllä on pyritty ehkäisemään ongelmien kasaantumista ja tilanteiden vaikeutumista. Sen lisäksi perheille tarjottu varhainen tuki on pitänyt kustannusten nousun ja kalliiden korjaavien toimenpiteiden lisääntymisen kurissa. Perheiden ja lasten hyvinvoinnin oikea-aikainen ja varhainen tuki peruspalveluna on kunnalle myös edullisempaa kuin turvautuminen korjaaviin erityispalveluihin sen jälkeen, kun ongelmat perheessä ovat jo päässeet kärjistymään.

7.3 Yhteenveto palvelujärjestelmästä

Niin lasten ja nuorten hyvinvointia edistävissä ja ongelmia ehkäisevissä toimissa ja palveluissa kuin lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussakin painopiste on ehkäisevissä palveluissa ja tukitoimissa sekä varhaisessa ja kuitenkin oikea-aikaisessa puuttumisessa. Lisäksi korostuvat seuraavat periaatteet:

- Perheiden ensisijainen kasvatusvastuu.
- Lapsen, nuoren ja perheen osallisuuden ja kuulemisen korostaminen.
- Riittävä ja oikea-aikainen ohjaus, tuki ja puuttuminen.
- Eri tahojen sujuva yhteistyö sekä verkostomaisesti toimivat palvelukokonaisuudet ja yksilölliset asiakasprosessit.
- Yhteistyössä järjestettävät ja koordinoitut ehkäisevät toimet, peruspalvelut, perheiden kasvatustyön varhainen tuki ja lastensuojelupalvelut.
- Hyvinvoiva, riittävä ja osaava henkilöstö.
- Palvelujen saatavuuden ja resurssien turvaaminen.
- Palvelujen vaikuttavuuden, laadun ja tehokkuuden seuraaminen.

Palvelujärjestelmän tarkoituksena on tukea lasta ja nuorta sekä lapsiperheitä niin, että perhe sekä lapsi ja nuori itse ovat ensisijaisia toimijoita kaikissa tilanteissa. Hyvinvoinnin edistäminen ja ongelmien ehkäiseminen ovat koko kunnan sekä alueen muiden toimijoiden vastuulla. Vasta kun tämä ei onnistu, tulevat mukaan ennaltaehkäisevän lastensuojelun ja lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun keinot.

Oikea-aikainen puuttuminen on lasten ja nuorten hyvinvoinnin tae silloin, kun on selvästi nähtävissä, että lapsen tai nuoren elämässä tai käytöksessä ei kaikki ole hyvin. Puheeksi ottaminen ja vaikeammassa tapauksessa lastensuojeluilmoituksen teko ovat keinoja tuoda ongelmat pohdittavaksi ja ratkaistavaksi.

8 Lastensuojelusuunnitelman toteuttaminen ja seuranta

1. Suunnitelman toteutumisesta vastaavat kunnan virka- ja toimihenkilöt sekä luottamushenkilöt.

Luottamushenkilöt ovat vastuussa siitä, että toiminnalle varataan riittävät resurssit. Työryhmä, joka on vastannut lastensuojelusuunnitelman laatimisesta, vastaa myös suunnitelman päivittämisestä ja seuraamisesta. Työryhmä seuraa kehitystä ja raportoi lautakunnalle vuosittain. Samalla tarkistetaan toimenpide-ehdotuksia.

2. Sosiaalilautakunnalla on valvontavastuu lastensuojelusuunnitelman toteuttamisen onnistumisesta.

Lastensuojelusuunnitelma ja siitä nousseet painopisteet eri vuosiksi lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kunnassa otetaan huomioon omana kohtana kunnan talousarvioita laadittaessa. Edellisen vuoden tilinpäätös ohjaa seuraavan vuoden talousarvion suunnittelua, joten suunnitelman tarkistus valtuustossa on aiheellista tehdä tässä yhteydessä. Kunnan talousarviokäsittelyn aikataulu määrittelee seuraavan vuoden tarvemäärittelyn aikataulun. Seuraavan vuoden talousarvion käsittelyn yhteydessä otetaan huomioon edellisen vuoden toteutuneet jatoteutumattomat tavoitteet. Ne otetaan huomioon talous- ja toimintasuunnitelmaa tehtäessä. On varattava riittävät resurssit lastensuojelun toteuttamiseksi tulevana vuonna sekä myös ehkäisevään ja korjaavaan toimintaan.

3. Suunnitelma tarkistetaan kunnanhallituksessa lautakunnan selvitysten perusteella vähintään joka vuosi.

4. Lastensuojelusuunnitelman toteutuminen tarkistetaan kunnanvaltuustossa vähintään kerran valtuustokaudessa. Kunnanvaltuusto on viime kädessä valvontavastuussa lastensuojelusuunnitelman toteuttamisen onnistumisesta.

Kunnanvaltuusto päättää samalla siitä, millä tasolla ja missä aikataulussa suunnitelman toteutumista seurataan sekä perustaa tarvittaessa seurantaryhmän kokoonpanon. Toteutumista tulee seurata vähintään valtuustokausittain valtuustotasolla, ja koska suunnitelma tulee huomioida kunnan vuosittaisessa talous- ja toimintasuunnitelmassa, tulisi toteutumista seurata vuosittain vähintään hallitustasolla. **Tämä korostaa myös sitä ajatusta, että lastensuojelusuunnitelma ei ole pelkästään sosiaali- ja terveys- sekä sivistysosaston alaista toimintaa, vaan koko kunnan tehtäväalue.**